ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rozhodování o nákladech řízení v civilním procesu

Michal Haltuch

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	**Michal HALTUCH**
Osobní číslo:	**R17M0076P**
Studijní program:	**M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor:	**Právo**
Téma práce:	**Rozhodování o nákladech řízení v civilním procesu**
Zadávající katedra:	**Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Pojem nákladů civilního soudního řízení
3. Právní úprava nákladů řízení
4. Náhrada nákladů řízení
5. Odlišnost České a Rakouské úpravy na náhradu nákladů řízení
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Blanka Kapitánová**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

Západočeská univerzita v Plzni • Fakulta právnická •

L.S.

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 20. července 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně, a že jsem v ní uvedl všechny prameny, ze kterých jsem pro svou práci čerpal, způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 31. března 2021

.....

Michal Haltuch

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval mé vedoucí diplomové práce JUDr. Blance Kapitánové za cenné rady, vstřícný přístup a připomínky při vedení diplomové práce.

Obsah

1 ÚVOD 1

2 POJEM NÁKLADŮ CIVILNÍHO SOUDNÍHO ŘÍZENÍ 3

2.1 FUNKCE NÁKLADŮ ŘÍZENÍ 3

2.2 DRUHY NÁKLADŮ ŘÍZENÍ 4

2.2.1 Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců *4*

2.2.1.1 Jízdné 4

2.2.1.2 Stravné a nocležné 6

2.2.2 Soudní poplatek *7*

2.2.2.1 Funkce soudního poplatku 7

2.2.2.2 Placení soudního poplatku 7

2.2.2.3 Následky nezaplacení soudního poplatku 8

2.2.2.4 Osvobození od soudních poplatků 9

2.2.3 Ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců *10*

2.2.4 Náklady důkazů *11*

2.2.4.1 Svědečné 11

2.2.4.2 Znalečné 12

2.2.4.3 Další náklady důkazů 14

2.2.5 Tlumočné *16*

2.2.6 Odměna za zastupování, je-li zástupce advokát, notář nebo patentový zástupce a hotové výdaje *17*

2.2.6.1 Odměna advokáta za zastupování 17

2.2.6.2 Advokátní tarif 19

2.2.6.3 Sazba mimosmluvní odměny 19

2.2.6.4 Úkony právní služby 21

2.2.6.5 Hotové výdaje a náhrada za promeškaný čas 22

2.2.7 Odměna a náhrada nákladů mediátora *22*

2.2.8 Náhrada za DPH *23*

2.2.9 Odměna správce pozůstalosti *24*

2.2.10 Placení nákladů řízení *25*

2.2.10.1 Pluralita účastníků 25

2.2.10.2 Placení nákladů státem 26

3 PRÁVNÍ ÚPRAVA NÁKLADŮ ŘÍZENÍ 28

3.1 ZÁKON O SOUDNÍCH POPLATCÍCH 28

3.2 VYHLÁŠKA MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI O ODMĚNÁCH A NÁHRADÁCH ADVOKÁTŮ ZA POSKYTOVÁNÍ PRÁVNÍCH SLUŽEB (ADVOKÁTNÍ TARIF) 29

3.3 ZÁKON O ZNALCÍCH, ZNALECKÝCH KANCELÁŘÍCH A ZNALECKÝCH ÚSTAVECH A ZÁKON O SOUDNÍCH TLUMOČNÍCÍCH A SOUDNÍCH PŘEKLADATELÍCH 30

3.4 ZÁKONÍK PRÁCE A VYHLÁŠKA MINISTERSTVA PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ O SAZBÁCH ZÁKLADNÍ NÁHRADY ZA POUŽÍVÁNÍ VOZIDEL A STRAVNÉHO 30

3.5 VYHLÁŠKA MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI O JEDNACÍM ŘÁDU PRO OKRESNÍ A KRAJSKÉ SOUDY 31

4 NÁHRADA NÁKLADŮ ŘÍZENÍ **32**

4.1 NÁHRADY NÁKLADŮ SPORNÉHO ŘÍZENÍ 32

4.1.1 Náhrada nákladů řízení podle úspěchu ve věci *33*

4.1.1.1 Plný úspěch ve věci 33

4.1.1.2 Částečný úspěch ve věci podle § 142 OSŘ 34

4.1.1.3 Plná náhrada při částečném neúspěchu 35

4.1.2 Předžalobní výzva *35*

4.1.3 Přiznání nákladů řízení neúspěšnému žalovanému *37*

4.1.4 Náhrada nákladů při změně předmětu řízení *37*

4.1.5 Náhrada nákladů řízení v případech „iudicium duplex" *38*

4.1.6 Náhrada nákladů řízení u smíru a při odmítnutí žaloby *38*

4.1.7 Náhrada nákladů při zastavení řízení *39*

4.1.8 Separace nákladů řízení *40*

4.1.9 Náhrada nákladů státu *41*

4.1.10 Moderační právo soudu *42*

4.2 NÁHRADA NÁKLADŮ NESPORNÉHO ŘÍZENÍ 43

4.3 ROZHODOVÁNÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ 45

4.3.1 Rozhodování o nákladech řízení před soudem prvního stupně *45*

4.3.2 Rozhodování o nákladech řízení při použití opravných prostředků *47*

4.3.2.1 Odvolací řízení 48

4.3.2.2 Dovolací řízení 48

4.3.2.3 Rozhodování o nákladech řízení v případě žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost 49

4.3.3 Rozhodování o nákladech řízení podle páté části OSŘ *50*

4.3.4 Rozhodování o nákladech v nesporných řízeních *51*

4.3.4.1 Rozhodnutí o nákladech v řízení o pozůstalosti 52

4.3.5 Rozhodování o nákladech vykonávacího řízení *53*

5 ODLIŠNOST ČESKÉ A RAKOUSKÉ ÚPRAVY NA NÁHRADU NÁKLADŮ ŘÍZENÍ .. **54**

5.1 NÁKLADY ŘÍZENÍ V RAKOUSKÉ REPUBLICE 54

5.1.1 Soudní poplatek *55*

5.1.2 Náklady právního zastoupení *55*

5.2 NÁHRADA NÁKLADŮ V RAKOUSKÉ REPUBLICE 55

5.3 SROVNÁNÍ OBOU ÚPRAV NA NÁHRADU NÁKLADŮ ŘÍZENÍ 56

6. ZÁVĚR **58**

RESUMÉ **60**

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ **62**

ABSTRAKT **70**

ABSTRACT **71**

Seznam použitých zkratek:

- AT – advokátní tarif, vyhláška č. 484/2000 Sb.
- AußStrG – BGBl. I Nr. 111/2003, Außerstreitgesetz
- Daň z příjmu – zákona č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů
- GGG – BGBl. Nr. 501/1984, Gerichtsgebührengesetz
- Etický kodex – Usnesením představenstva ČAK č. 1/1997 věstníku ze dne 31.10. 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky
- Jednací řád – vyhlášky č. 37/1992 Sb. Ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacích řádech
- KS – Krajský soud
- listina – usnesení č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod
- mediátor – zapsaný mediátor
- NS – Nejvyšší soud
- NT – vyhlášky č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)
- OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
- o tlumočnících – zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

- o veřejném zdravotním pojištění – zákona č. 48/1997 Sb., Zákon o veřejném zdravotním pojištěn a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
- OZ – zákona č.89/2012 Sb., občanského zákoníku
- RATG – BGBl. Nr. 189/1969, Rechtsanwaltstarifgesetz
- ÚS – Ústavní soud
- VS – Vrchní soud
- Vyhláška o znalečném – vyhlášky č. 504/2020 Sb. o znalečném
- Zákon o advokacii – zákoně o advokacii č. 85/1996 Sb.
- Zákon o mediaci – zákona č. 202/2012 Zákon o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci)
- Zákoník práce – zákona č. 262/2006 Sb., Zákon zákoník práce
- Zákon o soudních Poplatcích – zákon České národní rady o soudních poplatcích č. 549/1991 Sb.
- Zákon o znalcích – Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
- ZDPH – zákoně č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
- ZPO – RGBl. Nr. 113/1895, Zivilprozessordnung
- ZŘS – zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- změna sazby – vyhlášky č. 589/2020 Sb. o změně sazby náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad

1 ÚVOD

Ve své diplomové práci se zaměřím na téma rozhodování o nákladech řízení v civilním procesu. Kapitoly budou rozvrženy do ucelených částí, která spolu korespondují. Problematiku nákladů řízení vnímám za důležitý faktor, který se dotýká téměř každého účastníka řízení, jelikož se s ním na konci každého soudního řízení musí soud vypořádat. Může se zdát, že náklady řízení nejsou až tak důležité v souvislosti s tím, že důvodem sporu je věc sama, ale právě náklady řízení, mohou mít na konci řízení velký vliv na spokojenost účastníků řízení.

Práci bude rozdělena na čtyři části. V první části mé diplomové práce se zaměřím na pojem nákladů řízení, a s tím spojenou jejich funkci. Dále se v této kapitole budu snažit popsat jednotlivé druhy nákladů řízení, a v pododdílech se k nim podrobněji vyjádřit.

Ve druhé části se budu zabývat jen určitou částí aktuálních právních předpisů, které upravují náklady řízení, jelikož, pokud bych měl popsat všechny právní předpisy, byla by tato práce zbytečně rozsáhlá. Zaměřím se hlavně na zákony a vyhlášky, které s touto prací výhradně souvisí.

Třetí část, v rámci celé práce, považuji jako nejdůležitější. V této části se chci věnovat náhradě nákladů jak u sporných, tak nesporných řízení, a dále se podrobně zaměřit na rozhodování o nákladech řízení. V tomto oddíle, jakožto v nejstěžejnější bodu mé práce, bude detailně pojednáno o rozhodování soudů a o nákladech řízení v rámci jednotlivých řízení.

Ve čtvrté, závěrečné části se hodlám jen okrajově věnovat porovnání problematiky nákladů řízení a náhrady nákladů řízení v České republice a Rakousku. Na základě tohoto srovnání se zaměřím na určité odlišnosti nákladů řízení a náhrady nákladů řízení, které platí v obou státech.

Z výše uvedeného vyplývá, že se práce bude vyvíjet spíše popisně a ve striktním plánu, proto jsem se rozhodl své stránky ozvláštnit o vybrané problémy, které jsou upraveny v právní literatuře nebo v soudní judikatuře, ke kterým se chci vyjádřit v podobě stanovisek, jež bych chtěl zaujmout.

Pro jednotlivé dílčí celky jsem se rozhodl nevyužívat pouze odbornou literaturu a zákony, jelikož mohou postrádat potřebné detaily, ale snažil jsem se hledat i v odborných periodicích, v literatuře různých kolektivů, komentářích k zákonům, na ověřených webových stránkách, a hlavně v rozsáhlé judikatuře českých soudů. U čtvrtého oddílu budu muset využít i cizojazyčné právní předpisy a cizojazyčnou právní literaturu, což beru jako určitý přínos.

Pokud bych se měl na svoji práci zaměřit z pohledu metod zkoumání. Budu využívat trojí, a to analytickou, kde se budu snažit zaměřit na danou věc a z té vyvodit určité cíle. Dále pozorovací, kde se budu snažit pouze okomentovat, jak by daná věc mohla nebo měla nastat, a nakonec metodu komparativní, když budu posuzovat jednotlivé úpravy v Rakousku a České republice.

2 Pojem nákladů civilního soudního řízení

„Soudní řízení je vždy spojeno s výdaji různé povahy“[1] Zde určujeme povahu dvojí. Náklady tedy mohou být všeobecné, které jsou nezbytné pro činnost soudů a hradí je stát a dále náklady řízení, které vznikají přímo účastníku samotného řízení. Do všeobecných nákladů můžeme zařadit například platy soudců a pracovníků soudu nebo náklady na stavbu a provoz soudní budovy. Stát tímto zabezpečuje výkon soudnictví jako funkci a naplnění práva jednotlivců na soudní ochranu.

Mezi náklady, která nehradí stát, ale přímo účastníci řízení nebo další osoby, řadíme náklady řízení. Jedná se o náklady, které vznikají v průběhu řízení a jsou vynakládány na obranu práv účastníků. Mezi tyto náklady patří např. soudní poplatky, hotové výdaje, ušlý výdělek, odměna advokáta atd.

2.1 Funkce nákladů řízení

Náklady řízení plní v civilní procesu hlavně funkci preventivní. V případě, že by bylo soudní řízení oproštěno o náklady řízení tak by: *„takovýto stav nevyhnutelně vedl k sudičství a zneužívání soudů.“*[2] Náklady řízení tedy zabraňují podávání zbytečných a neoprávněných žalob. Proto zde hovoříme o funkci preventivní.

V odborné literatuře je uvedena i funkce sankční. Tato sankční funkce spočívá v tom, že jakmile se někdo svým protiprávním jednáním dopustí toho, že se druhá strana sporu musela nedůvodně bránit v soudním řízení. Bude tento účastník, který protiprávním jednání způsobil, povinen nahradit náklady řízení poškozenému účastníkovi.[3]

---

[1] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1. s. 300

[2] HORA, Václav, SPÁČIL, Jiří, ed. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Klasická právnická díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-540-3., s. 70

[3] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1. s. 301

2.2 Druhy nákladů řízení

Hlavním předpisem, který upravuje náklady řízení, ale nedefinuje jejich pojem je OSŘ. V § 137 odst. 1 jsou pouze jednotlivé druhy nákladů vyjmenovány v demonstrativním výčtu, *„Náklady řízení jsou zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, včetně soudního poplatku, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné, náhrada za daň z přidané hodnoty, odměna za zastupování a odměna pro mediátora podle zákona o mediaci za první setkání s mediátorem nařízené soudem podle § 100 odst. 2. OSŘ“*[4] Když budeme brát ohled na tento demonstrativní výčet, můžeme také mezi náklady řízení zařadit i další náklady vynaložené účastníkem, které sloužily k tomu, aby se vůbec mohl řízení účastnit a mít v něm úspěch, avšak by nebyly v zákoně vyjmenovány.

2.2.1 Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců

Mezi hotové výdaje účastníka patří zejména jízdné, poštovné, stravné a nocležné.[5] Pokud je účastník postižen těžkou tělesnou chorobou nebo vadou, je v zákoně myšleno i na nutné vydání a ušlý výdělek průvodce takového účastníka. Hotovým výdajem bude i částka kterou účastník zaplatil za odborné vyjádření, znalecké posudky, fotokopie a překlady.[6]

Podrobnou úpravu hotových výdajích účastníků a jejich zástupců najdeme ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (dále jen „jednací řád“) konkrétně § 29 a násl.[7] V OSŘ je pouze uvedeno, že se jedná o jeden z nákladů řízení. Výčet, který je uveden v této vyhlášce je demonstrativní, a tak mohou účastníků vzniknout i jiné hotové výdaje.

2.2.1.1 Jízdné

Jízdné je v jednacím řádu upraveno stručně a udává, že na jízdné má nárok pouze účastník, který nepracuje nebo nemá bydliště tam, kde se řízení má konat

---

[4] Náklady řízení podle § 137 odst. 1 OSŘ

[5] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1, s. 301

[6] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 276

[7] Vyhláška č. 37/1992 Sb. Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

nebo také účastník, který je předvolán z místa, kde se dočasně zdržuje.[8] Účastníku jsou hrazeny pouze skutečné, hospodárné a účelné cestovní výdaje veřejným hromadným prostředkem nebo v dnešní době, kdy jsou ve velkém množství používány automobily, je v jednacím řádu stanoveno, že pokud je dán předchozí souhlas soudu, může účastník použít vlastní motorové vozidlo a náhrada mu bude poskytnuta podle zvláštního právního předpisu. V §30 jednacího řádu je pamatováno i na přepravu účastníků řízení místní veřejnou hromadnou dopravou, protože účastníkovi se hradí i místní přepravné, nehledě na to, jestli pracuje nebo bydlí v místě, kde se koná řízení.[9]

Rozhodne-li se účastník, že si bude účtovat náklady za cestovné, musí u soudu předložit doklad, který prokazuje jízdu. Jde buď přímo o jízdenku nebo v případě cesty automobilem se předkládá velký technický průkaz vozidla, ze kterého se zjišťuje, jaký typ automobilu účastník použil, na jaké palivo jezdí nebo jakou má automobil průměrnou spotřebu. V případě použití automobilu se určuje náhrada jízdného podle zákona č. 262/2006 Sb., Zákon zákoník práce (dále jen „zákoník práce“)[10], ve kterém jsou upraveny cestovní náhrady zaměstnanců a dále podle vyhlášky č. 589/2020 Sb. o změně sazby náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad (dále jen „změna sazby.“).[11]

Při použití motorového vozidla je jízdné složeno z více složek. V prvním případě jde o základní náhradu za používání motorového vozidla, která slouží k náhradě za snížení hodnoty automobilu opotřebením tzv. amortizace. Podle změny sazby je náhrada za amortizaci na rok 2021 stanovena na 4,40 Kč na jeden kilometr. Další složkou bude náhrada za spotřebované pohonné hmoty. Tato náhrada se vypočte podle počtu najetých kilometrů, ceny pohonných hmot a průměrné spotřeby automobilu, která se zjišťuje z předloženého velkého technického průkazu (viz výše). U pohonných hmot jsou dvě možnosti doložení jejich ceny, a to buď dokladem o zakoupení na čerpací stanici, nebo spíše využívaný

[8] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 301
[9] Vyhláška č. 37/1992 Sb., Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
[10] Zákon č. 262/2006 Sb., Zákon zákoník práce
[11] Vyhláška č. 589/2020 Sb., o změně sazby náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad

postup podle § 4 změny sazby,[12] ve které je stanovena průměrná cena pohonných hmot. Od 1. ledna 2021 je to 27,80 Kč/l benzinu 95 oktanů, 31,50 Kč/l benzinu 98 oktanů, 27,20 Kč/l motorové nafty a v dnešní době, kdy už začínají být ve větším množství používány elektromobily je dána náhrada 5 Kč za kilowatthodinu elektřiny. V případě použití automobilu, který má nepřiměřeně vysokou spotřebu pohonných hmot, může přijít otázka účelnosti vzniklých nákladů v části spotřeby paliva.

Do cestovného nebudou patřit náklady za využití taxislužby, pokud má účastník možnost využít nebo si zařídit levnější dopravu. V případech, kdy se účastník řízení nemůže jinak dostavit k jednání, nebo je to osoba imobilní, těžce nemocná nebo vysokého věku, může využít i služeb taxi.[13]

2.2.1.2 Stravné a nocležné

O stravném a nocležném je v jednacím řádu[14] jen zmínka v § 32 a pouze odkazuje na zvláštní právní předpis, kterým je zákoník práce.[15] Nárok na tyto náklady je možný, pokud soud nařídí jednání v ranních hodinách a účastník má bydliště v místě, které je velice vzdálené budově soudu. Není totiž možné po účastníkovi řízení žádat, aby kvůli tomu, že soud nevzal v potaz jeho vzdálenost od soudu a nenařídil jednání na pozdější hodinu, musel účastník vstávat kolem 4 hodiny ráno a vyrážet k soudu. Nocležné bude účastníkovi přiznáno v takové výši, v jakém sám účastník prokáže. Nesmí se, ale moc odchýlit od běžných cen ubytování v místě konání soudu. Kdyby se od této ceny nějak výrazně odchýlil, je zde požadavek účelnosti a náhrada by mu nebyla přiznána v plné výši.

V zákoníku práce je uvedeno, že stravným jsou zvýšené stravovací výdaje, ale už ne výdaje, které účastníku vznikají při normálním stravování. Když bude stravné účastníkovi soudem přiznáno, bude se postupovat podle § 163 zákoníku práce.

---

[12] vyhlášky č. 589/2020 Sb. o změně sazby náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad
[13] JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-080-7., s. 178
[14] Vyhláška č. 37/1992 Sb., Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
[15] Zákon č. 262/2006 Sb., Zákon zákoník práce

2.2.2 Soudní poplatek

Soudní poplatek je v České republice vybírán v soudním řízení. Jedná se o peněžní částku, která je vybírána před soudy nebo jednotlivými úkony,[16] které soudy provádějí. Jinak se také jedná o poplatky za řízení, které jsou v souladu se zákonem České národní rady o soudních poplatcích č. 549/1991 Sb.[17] (dále jen „zákon o soudních poplatcích“)

Soudní poplatky jsou společně s daněmi základním příjmem do státního rozpočtu. „*Na straně druhé je i jistou překážkou proti zbytečnému a šikanóznímu sudičství.“*[18] Konkrétní sazby nebo úkony jsou určeny přílohou, která se nazývá Sazebník soudních poplatků.[19]

2.2.2.1 Funkce soudního poplatku

Soudní poplatky mají funkci regulační, funkci fiskální a funkci motivační. Funkce regulační zamezuje podávání návrhů na zahájení řízení, a to v zcela neuváženém případě. V rámci funkce fiskální, soudní poplatky alespoň zčásti hradí náklady, které má stát při výkonu soudnictví. Funkce motivační má smířlivý charakter. Pokud hovoříme o uzavření smíru předtím, než je ve věci samé rozhodnuto, je část soudního poplatku vrácena.

„Soud vrátí z účtu soudu zaplacený poplatek snížený o 20 %, nejméně však o 1000 Kč, v případě schválení smíru mezi účastníky řízení před tím, než je ve věci samé rozhodnuto. Byl-li smír schválen pouze v části předmětu řízení, vrátí soud odpovídající část poplatku; věta první se použije obdobně.“[20]

2.2.2.2 Placení soudního poplatku

Jak již bylo výše uvedeno, soudní poplatek tvoří příjem státního rozpočtu. Dle § 8 odst. 1 zákona o soudních poplatcích se o správu placení poplatků stará

---

[16] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 302
[17] JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. Praha: HBT, 2015., s. 152
[18] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 302
[19] WALTR, Robert. *Zákon o soudních poplatcích a předpisy související: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-435-3. s. 145
[20] §10 odst. 7, Zákon o soudních poplatcích dle §10 odst. 7 hovoří takto:

příslušný soud nebo správa soudu dle § 3 zákona o soudních poplatcích. Pokud soudní poplatek nebude zaplacen ve stanovené lhůtě, soud po uplynutí této lhůty řízení zastaví. (Podmínka řízení není splněna, pokud navrhovatel nezaplatil soudní poplatek, který je splatný podáním návrhu na zahájení řízení.) Před zastavením řízení soud vyzývá k zaplacení řízení usnesením. V něm je uvedeno, podle jaké položky sazebníku poplatků je poplatek stanoven, jaká je jeho výše a jakou určuje lhůtu pro jeho zaplacení. V tomto případě se jedná o lhůtu soudcovskou, proto je možné ji dle žádosti prodloužit.

Výzva k zaplacení soudního poplatku za předpokladu, že má účastník svého zástupce, se doručuje do rukou zástupce. Jedná se o usnesení, proti kterému se nejde odvolat, ani proti kterému nejde zbrojit jinými opravnými prostředky. Pokud by se navrhovatel domníval, že jeho návrh by neměl poplatkové povinnosti podléhat nebo by nesouhlasil se stanovenou výší soudního poplatku, může na tuto skutečnost upozornit soud. Bylo-li ze strany soudu uděláno administrativně chybné určení, může soud tuto nesprávnost sám opravit.

Pokud je soudní poplatek zaplacen ve vyšší částce, než soud požadoval, výše přeplatku je soudem vrácena. Jedná-li se o případ, kdy je poplatek zaplacen, ale v nižší než vyměřené výši, je zřejmé, že soud dané řízení nemůže projednat, jelikož řízení nemůže být řešeno pouze částečně.

2.2.2.3 Následky nezaplacení soudního poplatku

Pokud není ani po výzvě soudu soudní poplatek zaplacen, rozhoduje soud usnesením o zastavení řízení pro jeho nezaplacení.

V úpravě soudních poplatků do 30. 9. 2017 platilo, že účastník mohl soudní poplatek dodatečně zaplatit, a to i poté, co soud již usnesením řízení zastavil. Nyní v rámci nové úpravy § 9 zákona o soudních poplatcích,[21] formuluje situaci jinak.

Dle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí

[21] Změna provedena zákonem č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

v délce alespoň 15 dnů.[22] Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží. Dle § 9 odst. 3, zákona o soudních poplatcích musí soud poplatníka ve výzvě poučit o tom, že řízení zastaví, jestliže poplatek nebude ve stanovené lhůtě zaplacen.

Pro nezaplacení soudního poplatku dle § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích soud řízení nezastaví, pokud: zaprvé, již začal jednat o věci samé, za druhé, vznikla-li povinnost zaplatit poplatek poplatníku, kterému soud v řízení ustanovil opatrovníka jako účastníku, jehož pobyt není znám nebo jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, za třetí, je-li nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by poplatníku mohla vzniknout újma, a poplatník ve lhůtě určené soudem ve výzvě podle odstavců 1 a 2 sdělí soudu okolnosti, které toto nebezpečí osvědčují, a doloží, že bez své viny nemohl poplatek dosud zaplatit a za čtvrté došlo-li k rozšíření návrhu na zahájení řízení v téže věci nebo rozšířil-li poplatník odvolání nebo dovolání poté, co soud začal jednat o věci samé.

2.2.2.4 Osvobození od soudních poplatků

Některé druhy řízení, a i některé subjekty jsou ze zákona od poplatkové povinnosti osvobozeny.[23] Jde hlavně o opatrovnická řízení, dědická řízení prvního stupně, řízení ve věcech sociální péče nebo nařízení exekuce. Dále jsou také v České republice oproštěni poplatku obce a kraje ve věcech přenesené působnosti, cizí státy a jejich diplomaté (avšak pouze pokud je zaručena vzájemnost) nebo cizinci v azylových věcech, navrhovatelé v řízení o určení či zvýšení výživného nebo navrhovatelé v řízení o náhradě škody na zdraví vzniklé v souvislosti s ublížením na zdraví.[24]

Osvobození od soudních poplatků můžeme rozlišovat na věcné, osobní a individuální, které je známo také jako soudní. Věcné a osobní osvobození od soudních poplatků je dané ze zákona, ale o individuálním osvobození rozhoduje soud.[25] Jakmile účastník žádá o osvobození od soudních poplatku, bere soud v potaz

---

[22] výjimečně může soud určit lhůtu kratší
[23] VEČEŘA, Jiří. *Zákon o soudních poplatcích a předpisy související: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-875-8., s. 228
[24] *Soudní poplatky* [online]. 2021 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-549
[25] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 302-303

osobní a rodinné poměry účastníka, zdravotní stav, vyživovací povinnost tohoto účastníka vůči osobě jiné, výši poplatku v dané věci a povahu uplatňovaného nároku.[26] Jakmile je osvobození od soudních poplatků přiznáno, neplatí pouze po celé řízení, ale má i zpětnou účinnost.

2.2.3 Ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců

Náhradu za ztrátu na výdělku účastníka, který je ať už v jakémkoliv pracovním poměru, představuje průměrný čistý výdělek, který se vypočítává podle zvláštního předpisu.[27]

Podle jednacího řádu se ztráta výdělku, která je příjmem fyzické osoby dle § 3, § 6 a § 7 zákona č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů (dále jen „daň z příjmu“), řadí mezi nutné výdaje osob zúčastněných na řízení, podléhá tedy daňové povinnosti, která je pro každého individuální. Účastník by tohoto příjmu dosáhl, pokud by nebylo předmětného řízení. Jedná se o průměrný výdělek vypočtený dle zvláštního předpisu, kdy účastník je v pracovním poměru nebo v poměru obdobném pracovnímu poměru nebo pracovním vztahu. Dle § 29 odst. 2 jednacího řádu, výši průměrného výdělku prokáže účastník potvrzením zaměstnavatele, u něhož pracuje, kde je uvedeno, zda a jakou částku zaměstnavatel srazí za dobu nepřítomnosti v práci, a zda účastník může nastoupit do práce na zbytek směny.

Podle § 29 odst. 3 jednacího řádu, se u účastníka, který není v pracovním poměru nebo v poměru obdobném pracovnímu poměru, ale je výdělečně činný, je podkladem pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku částka vypočtená ze základu daně z příjmů fyzických osob dělená počtem pracovních hodin stanovených zvláštním právním předpisem připadajících na týž kalendářní rok. Pro výpočet náhrady ušlého výdělku se použije částka základu daně, podle které je určena poslední známá daňová povinnost, nejvýše však činí 486.000 Kč. Pokud nelze výši ztráty na výdělku tímto způsobem prokázat, přísluší účastníku náhrada za ztrátu na výdělku za hodinu v částce odpovídající výši minimální mzdy za hodinu podle nařízení vlády o minimální mzdě, nejvýše však osminásobek této částky za jeden

[26] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2014 sp. zn. 21 Cdo 1940/2013
[27] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 305

den. Částku, kterou soud přizná osobě samostatně výdělečně činné, udává jako svůj příjem v daňovém přiznání a odvádí sama platbu na veřejné zdravotní pojištění.

Jednací řád dle § 29 odst. 4, pamatuje i na účastníka s tělesným hendikepem, a to pokud potřebuje účastník stížený těžkou tělesnou chorobou nebo vadou nebo v jiných závažných případech průvodce, jsou ušlý výdělek a nutná vydání zahrnuty do nákladů řízení účastníka. Součástí nákladů řízení účastníka jsou rovněž nutná vydání a ušlý výdělek důvěrníka dítěte nebo podpůrce.

Náhradu za ztrátu na výdělku stanoví jednací řád pro okresní a krajské soudy a většinou představuje průměrný čistý výdělek. Pokud se jedná o osobu jinak výdělečně činnou, její výdělek se počítává ze základní daně z příjmu fyzické osoby, který je dělen počtem hodin v roce.

2.2.4 Náklady důkazů

Ve znění § 125 OSŘ, je uveden demonstrativní výčet jednotlivých důkazních prostředků, a to takto: „*Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků. Pokud není způsob provedení důkazu předepsán, určí jej soud.*“[28]

V rámci tohoto pododdílu se zaměřím hlavně na svědečné, znalečné, zálohu na náhradu důkazů a na další náklady důkazů.

2.2.4.1 Svědečné

Svědek může být jakákoliv fyzická osoba, která má být předmětem dokazování svými smysly přímo vnímala a je schopna o tom podat zprávu soudu.[29] Podle ustanovení § 139 odst. 1 OSŘ, má v civilním řízení svědek nárok na náhradu svědečného. Náhradu vyplácí soud, který svědka k podání svědectví předvolal. Z pohledu zdravotního pojištění se podle ustanovení § 6 zákona o dani z příjmů, jedná o zdanitelné plnění a svědek se stává zaměstnancem soudu. Soud má vůči

[28] §125 OSŘ
[29] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 124-125

svědkovi zákonnou povinnost odvodu pojistného, a to i včetně splnění oznamovací povinnosti svědkovi zdravotní pojišťovny. V rámci zákonné osmidenní lhůty musí být svědek u zdravotní pojišťovny přihlášen a soud dále postupuje dle ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) a navazujícího § 8 písm. n) zákona č. 48/1997 Sb., Zákona o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (dále jen „o veřejném zdravotním pojištění“)

Svědečné nenáleží pouze svědkovi, nýbrž dle § 126 odst. 1 OSŘ, i jiné fyzické osobě, která má vypovídat o okolnostech týkajících se právnické osoby a nastalých v době, kdy byla jejím statutárním orgánem nebo členem tohoto orgánu. Svědkovi v souvislosti s dostavením se k soudu a podáním svědecké výpovědi, vzniklo svědečné, které tvoří hotové výdaje. Do hotových výdajů řadíme zejména stravné, nocležné, jízdné, ušlý výdělek a nutné výdaje průvodce svědka, je-li ho třeba. Výše svědečného se stanovuje podle stejných pravidel jako výše náhrad pro účastníka (viz kap. 2.2.3). Náklady musí svědek uplatnit ve lhůtě tří dnů od výslechu nebo bezprostředně poté, co se dozvěděl, že vyslechnut nebude. Pokud svědek náklady uplatní až po lhůtě, už mu nemůžou být přiznány. O uplatněných nárocích dle § 202 odst. 1 písm. e) OSŘ soud rozhoduje usnesením, proti kterému není odvolání přípustné.

Pokud si klademe otázku, proč má svědek nárok na svědečné, je v § 126 OSŘ, stanovena povinnost pro každou fyzickou osobu, která není účastníkem řízení, aby se dostavila v rámci předvolání k soudu a vypovídala jako svědek. Plnění je dle § 202 zákoníku práce, občanskou povinností a patří z důvodu obecného zájmu mezi překážky v práci, proto je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnanci pracovní volno v nezbytně nutném rozsahu. Zaměstnanci v tomto případě náhrada mzdy nebo platu od zaměstnavatele nenáleží. V takových případech se proto svědek obrací na soud, který o náhradě hotových výdajů a ušlého výdělku rozhoduje.

2.2.4.2 Znalečné

Soud ustanovuje znalce, pokud rozhodnutí závisí na posouzení skutečností, ke kterým je zapotřebí odborná znalost. Znalec je fyzickou nebo právnickou

osobou.[30] Znaleckou činnost mohou vykonávat pouze ti, kteří jsou zapsáni v seznamu znalců vydaného krajským soudem.[31] Jejich hlavní náplní je tvorba znaleckého posudku, za který jim náleží znalečné.

Do nákladů důkazů zařazujeme náklady za znalecké posudky. Ty zahrnují náklady za vypracování znaleckého posudku a také odměnu, tzn. znalečné. Zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále jen „zákon o znalcích“) je stanovena definice znalečného. Znalec má v tomto případě právo na náhradu hotových výdajů. Řadí se mezi ně cestovní výdaje, věcné výdaje, náhrada ušlé mzdy, případně, je-li třeba a soud s tím souhlasil, náklady na přizvání konzultanta.

„Znalečné musí být stanoveno bez zbytečného odkladu po podání znaleckého posudku a vyplaceno do dvou měsíců od právní moci usnesení, jímž bylo přiznáno.“[32]

Časová odměna znalce je hodnocena v rámci hodinové sazby. Dle § 2 vyhlášky č. 504/2020 Sb., o znalečném (dále jen „vyhláška o znalečném“), znalci náleží za každou hodinu v rámci účelně vynaložené práce odměna ve výši 300 až 450 Kč. Pokud znalec na výkon práce využije méně než hodinu, znalci náleží odměna za celou hodinu. Poslední započatá hodina se započte, dle § 2 vyhlášky o znalečném, celá. Výjimku tvoří pouze případ, kdy znalec v této době pokračuje ve znalecké činnosti týkající se jiného znaleckého posudku. Pokud je však nutné znalecký posudek vykonat v den pracovního volna, pracovního klidu nebo nočního klidu, může se hranice časové odměny dle § 3 vyhlášky o znalečném zvýšit až o 50 %.

Při určování výše časové odměny v rámci rozmezí sazby se dle § 4 vyhlášky o znalečném, posuzuje odborná náročnost vyžadovaná k vykonání znalecké činnosti. Rozhodujícími faktory jsou dle § 4 odst. 2 vyhlášky o znalečném, povaha a rozsah znalecké činnosti, stupeň odborné kvalifikace, a zda znalecká činnost spočívala v přezkoumání znaleckého posudku jiného znalce. V rámci urychlení

---

[30] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6. s. 125

[31] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6. s. 125

[32] Tamtéž, s. 277

znaleckého posudku si znalec může nárokovat až o 50% vyšší částku znalečného. Pro mimořádnou obtížnost lze odměnu zvýšit o 20 %.

Znalec může svojí, nekvalitně odvedenou prací, kterou neprovedl v souladu se stanovenými požadavky dle § 28 zákona o znalcích, nebo nesplnil-li stanovenou lhůtu, přijít o časovou odměnu a to dle § 8 vyhlášky o znalečném, až o 50 %. V určitých, velice závažných případech, lze odměnu krátit i o více než 50%

Pokud by byl podán společný znalecký posudek, soud bude rozhodovat o znalečném pro každého účastníka jednotlivě. Soud rozhoduje jen o odměně pro znalce, proto pokud by měl znalec přizvaného konzultanta, částku si musí vyrovnat z přiznané odměny.

2.2.4.3 Další náklady důkazů

Do dalších nákladů důkazů můžeme zahrnout odborná vyjádření, obstarání výpisů z věcných rejstříků, které účastník potřebuje pro řízení, náklady spojené s účastí u místního ohledání, na překlad listin pro potřeby řízení, ověření listin a další. Dle § 139 odst. 3 OSŘ, může soud uložit určitou povinnost i osobě, který není účastníkem řízení, tzn. má tatáž práva jako svědek a musí je uplatnit za stejných podmínek jako svědek. Plněním soudem uložených povinností mohou osobám vzniknout náklady, při jejichž náhradě se postupuje stejně jako v případě svědka. (viz kap. 2.2.4.1) Tyto osoby mají povinnost uplatnit svůj nárok u soudu do tří dnů od doby, co již uloženou povinnost splnily. Též i ode dne, kdy jim bylo sděleno, že od splnění povinnosti bylo upuštěno, a i tak jim vznikly náklady. V rámci této skutečnosti by měly být osoby poučeni, že tří denní lhůta po vypršení zaniká.

Náklady spojené s tím, že účastník jednal ve své mateřštině, znakovém jazyce nebo za pomoci techniky pro hluchoněmé a neslyšící dle § 141 odst. 2 OSŘ, hradí stát.

2.2.4.4 Záloha na náklady důkazů

Nakonec tohoto pododdílu jsem se rozhodl zmínit zálohu na náklady důkazů, jelikož bývá s náklady důkazů velmi často spojena. Podle § 141 odst. 1 OSŘ musí účastník, pokud není osvobozen od poplatků, složit zálohu uloženou

předsedou senátu před jeho provedením podle předpokládané výše nákladů. Soud rozhoduje o povinnosti složit zálohu usnesením, proti kterému není dle § 202 odst. 1 OSŘ, odvolání přípustné. Byl-li účastník osvobozen od poplatků jen z části, může mu být uložena povinnost zaplatit zálohu, ve které osvobozen nebyl. Osvobození od soudních poplatků je myšleno v rámci individuálního osvobození dle § 30 odst. 1 OSŘ, nikoliv osvobození dle zákona o soudních poplatcích.

Pokud je pravomocným rozhodnutím soudu účastníkovi uložena povinnost podle § 141 odst. 1 OSŘ, a účastník ji nesplní, pak důkaz nelze provést. Účastník je zpravidla poučen, a to v usnesení, kterým se stanovuje zaplatit zálohu na náklady řízení. Soud, hned poté, co je záloha zaplacena, přistoupí k provedení důkazu.

Nejen že se tak soud snaží tolik nezatěžovat státní rozpočet, ale také se snaží zvýšit odpovědnost stran za vedení sporu. V tomto případě se v civilním řízení, myšleno řízení sporné, uplatňuje zásada projednací, proto tedy bude dokazování prováděno pouze a výhradně splněním podmínek dle § 120 odst. 2 OSŘ. Toto ustanovení stanovuje, že soud může provést jiné důkazy než ty, které jsou navrženy účastníky v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají z obsahu spisu.[33] Měli bychom ale zmínit, že v zákoně není přesně stanovena výše od jaké by se již záloha měla skládat. V převážně většině je tedy na úvaze soudu, zda vyzve ke složení zálohy nákladů důkazů. Soud si může stanovit, že záloha bude placena vždy, nebo pouze tehdy, kdy lze předpokládat, že náklady budou vyšší hodnoty. Měli bychom si uvědomit, že i když zákon přesně nestanoví výši zálohy, neznamená to, že vyvstává problém. Spíše to ukazuje, že ne každé provedení důkazů by mělo být podmíněno složením zálohy. Stálá aplikace by v celkovém měřítku mohla být velice neefektivní, a ve většině případů by docházelo ke zbytečně nepřiměřenému prodloužení řízeni, kde by přímo se složením zálohy byl spojen úkon s odročením zálohy.[34]

[33] §120 odst. 2 OSŘ
[34] SRBOVÁ, Gabriela. Náklady civilního řízení – rozhodování o jejich přiznání a jejich výši. Praha, 2018. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, s. 37

2.2.5 Tlumočné

Soud ustanovuje tlumočníka tomu účastníku, jehož mateřština není český jazyk. Tlumočník je osoba zapsaná do seznamu tlumočníků vedeného krajským soudem.[35] Za odvedenou práci mu náleží odměna neboli tlumočné.

Tlumočné, jakožto druh nákladů patří výhradně tlumočníkovi. V zásadě se jedná o stejné zásady jako u znalečného (viz kap. 2.2.4.2) až na to, že tlumočné nespadá mezi náklady důkazů, ale jde o náklady, které zachovávají právo hovořit ve svém mateřském jazyce v rámci soudního jednání. Výše tlumočného se stanovuje podle zákona č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích (dále jen „o tlumočnících)

Dle zákona o tlumočnících se jedná o dvě skutečnosti. Buď platí práci tlumočníka výhradně stát, a potom mluvíme o tlumočení z důvodu zabezpečení práva na spravedlivý proces, kdy je účastníkovi umožněno jednat ve své mateřštině, nebo aby bylo možné se s účastníkem domluvit skrz komunikační systém pro neslyšící nebo hluchoslepé osoby.[36] Tyto náklady tedy nemohou být dány k náhradě účastníkům. Pokud se však jedná o případ druhý, a to tlumočného, kde má být proveden úkon v cizím jazyce, jako důkaz listinou nebo má být vyslechnut svědek nehovořící česky, poté se jedná o náklady dokazování a účastník je povinen tyto náklady zaplatit.

Tlumočníkovi je přiznáno tlumočné samotným usnesením, jde-li o písemné překlady listin ze spisu. Odvolání proti tomuto usnesení němu nemožné. Jedná-li se o písemné usnesení, jeho vyhotovení se doručuje jak tlumočníkovi, tak účastníkovi. U samotného řízení se o tlumočném rozhoduje přímo v průběhu, a to do samotného protokolu. Přítomní účastníci a tlumočníci jsou dotázáni, zda se vzdávají práva na odvolání proti tomuto usnesení.[37] Pokud se tohoto práva všichni účastníci vzdají, soud nevyhotovuje usnesení o tlumočném, ale rovnou tuto skutečnost uvede do protokolu.

---

[35] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 125

[36] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6. s. 277

[37] SRBOVÁ, Gabriela. Náklady civilního řízení – rozhodování o jejich přiznání a jejich výši. Praha, 2018. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, s. 37

2.2.6 Odměna za zastupování, je-li zástupce advokát, notář nebo patentový zástupce a hotové výdaje

Výše odměny advokáta se dříve určovala dle vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví výše paušální odměny za zastupování advokátem nebo notářem. Tato odměna, byla určována v paušální výši při řízení v jednom stupni, ale už nebyl brán ohled na počet vykonaných úkonů právní služby.[38] Tato vyhláška byla 17. 4. 2013 zrušena jako celek Ústavním soudem.[39] Lze tak použít pouze vyhlášku č. 177/1996 Sb., o advokátním tarifu (dále jen „AT“).

V zastupování hrají i velkou roli hotové výdaje*: „Advokátu náleží náhrada hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s poskytnutím právní služby, zejména na soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, telekomunikační poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy a fotokopie.“*[40] Hlavní roli hraje hlavně náhrada nákladů a náhrada za promeškaný čas, a to v souvislosti s poskytnutím právní služby.

Sazba je, dle AT, stanovena v závislosti na počtu úkonů, které byly v řízení provedeny. Podle AT náleží advokátům a notářům náhrada hotových výdajů, náhrada za promeškaný čas a režijní paušál. Pokud bude účastníka řízení zastupovat obecný zmocněnec podle ustanovení § 29 ods.1 OSŘ, nemůže tento účastník, ani pokud bude ve věci úspěšný, požadovat náhradu toho, co svému zmocněnci zaplatil. Nákladem řízení není ani ušlý výdělek obecného zmocněnce, ale pouze jeho hotové výdaje.[41]

2.2.6.1 Odměna advokáta za zastupování

Odměna advokáta je zakotvena v zákoně o advokacii č. 85/1996 Sb., (dále jen „zákon o advokacii“) v § 22, který stanovuje, že advokacie je vykonávána za odměnu od klienta a advokát proto může požadovat určitou zálohu. Tuto zálohu však musí na žádost klienta po ukončení zastupování vyúčtovat. Měli bychom si

---

[38] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 278

[39] Nález Ústavní soudu ČR ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, publikován ve Sbírce zákonů pod č. 116/2013 Sb.

[40] § 13 odst. 1 AT

[41] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 278

uvědomit, že i přes to, že advokát má určité „poslání“, které je jeho nedílnou součástí, jedná se i o podnikatelskou činnost, při které jde hlavně o zisk. Proto účastníkovi řízení vzniká povinnost poskytnout advokátovi odměnu.

Jednotlivé výše a formy odměny se mohou lišit. Mezi nejdůležitější dělení bychom měli zařadit smluvní odměnu a mimosmluvní odměnu. Výše smluvní odměny je stanovena přímo ve smlouvě, pokud tomu tak není, hovoříme o odměně mimosmluvní a výše odměny se stanoví podle příslušných právních předpisů. (viz níže)

Odměna smluvní je v praxi používána častěji než odměna mimosmluvní. Důraz je kladen na smluvní volnost stran. Advokátovi jsou z důvodu ochrany klienta stanoveny určité povinnosti. Jedná se hlavně o poskytnutí pravdivých informací o očekávaném rozsahu advokátových úkonů. Dále se klade velký důraz na přiměřenost smluvní odměny. V rámci odměny se přihlíží hlavně ke znalostem, pověsti a schopnostem advokáta. Dále se přihlíží k časovým požadavkům klienta na vyřízení věci, k obtížnosti skutkových a právnických problémů a jejich novostem a v poslední řadě k povaze a době trvání vztahů mezi advokátem a klientem.[42] Je-li dle § 4 odst. 1 AT, sjednána smluvní odměna podle počtu hodin nebo jiných časových jednotek, náleží advokátovi odměna za každou započtenou časovou jednotku. Advokát nemá právo na celou část sjednané odměny, pokud neposkytne sjednané právní služby v plném rozsahu.

Mezi advokátem a klientem je možné sjednat různé druhy nebo formy smluvních odměn.[43] Například fixní odměna, též můžeme říct paušální, která se stanoví přesně danou část nejen pro konkrétní právní věc, ale i pro ostatní právní věci, ve kterých bude advokát poskytovat své právní služby klientovi. Dále odměna časová, která je určena za určitou časovou jednotku a jako poslední je odměna podílová. Tato výše odměny je určena podle majetkové hodnoty, která je vztahu k danému právnímu případu.

Odměna mimosmluvní se od smluvní odměny liší hlavně tím, že v advokátní praxi přichází do úvahy v rámci odměny dle advokátního tarifu nebo

[42] *Odměna advokáta a způsoby jejího určení* [online]. Advokátní kancelář MaurLegal: MaurLegal, 2016 [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: https://www.maurlegal.cz/cs/poradna/prakticke-rady-a-zkusenosti/odmena-advokata-a-zpusoby-jejiho-urceni/a-39/

[43] *Odměna advokáta a způsoby jejího určení* [online]. Advokátní kancelář MaurLegal: MaurLegal, 2016 [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: https://www.maurlegal.cz/cs/poradna/prakticke-rady-a-zkusenosti/odmena-advokata-a-zpusoby-jejiho-urceni/a-39/

jako paušální sazba odměny. Výše mimosmluvní odměny se stanovuje dle § 6 odst. 1 AT, podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby.

Odměna advokátovi náleží bez ohledu na to, zda byl dle § 29 OSŘ, opatrovníkem nebo zástupcem dle § 30 OSŘ. Určuje se pomocí advokátního tarifu. (viz kap. 2.2.6.2) Pokud advokát ustanovený soudem nesouhlasí s výší odměny nesouhlasí, má právo podat odvolání sám, a to jako osoba, o jejíž právech bylo rozhodováno.[44]

2.2.6.2 Advokátní tarif

V ustanoveních AT je stanovena smluvní i mimosmluvní odměna, která náleží advokátům, a to výhradně při poskytování právních služeb. Advokát s klientem se mohou v rámci advokátního tarifu dohodnout na přiměřené paušální částce, která může určit náhradu všech nebo pouze některých výdajů, které jsou v souvislosti s právní službou předpokládány. Pokud si advokát s klientem danou paušální částku na náhradu nákladů, tzn. hovorné, poštovné, přepravné, nestanoví, je tato částka, dle § 13 odst. 4 AT, a tedy 300 Kč za jeden úkon právní služby. V rámci AT hovoříme o úkonu právní služby učiněným před zahájením řízení, i v průběhu řízení, jelikož nejde zapomenout převzetí zastoupení a sepsání návrhu, kterým se zahajuje řízení.[45]

Za tarifní hodnotu, která je též zahrnuta v AT, se považuje dle § 8 odst. 1 AT, výše peněžitého plnění, cena věci nebo práva v době započetí úkonu právní služby. V praxi se § 8 ještě zcela nevžil.[46] NS se proto vyslovil, že *„při výpočtu mimosmluvní odměny za jednotlivé úkony právní služby je třeba vycházet z aktuální tarifní hodnoty tvořené výší předmětu řízení při započetí každého úkonu“*[47]

2.2.6.3 Sazba mimosmluvní odměny

Výše mimosmluvní odměny se dle § 6 odst. 1 AT, stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů, které

---

[44] *Odměna advokáta a způsoby jejího určení* [online]. Advokátní kancelář MaurLegal: MaurLegal, 2016 [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: https://www.maurlegal.cz/cs/poradna/prakticke-rady-a-zkusenosti/odmena-advokata-a-zpusoby-jejiho-urceni/a-39/

[45] SRBOVÁ, Gabriela. Náklady civilního řízení – rozhodování o jejich přiznání a jejich výši. Praha, 2018. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, s. 17

[46] *Zásada úspěchu* [online]. Bulletin-advokacie, 2019 [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/zasada-uspechu-novinky-v-rozhodovani-o-nakladech-rizeni

[47] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. července 2018, sp. zn. 28 Cdo 5099/2017

advokát ve věci vykonat. Pokud je v případě tarifní hodnoty překročena částka 10.000 Kč, je v § 7 AT, stanoven zvláštní postup tohoto výpočtu.

1.	do 500 Kč	300 Kč,
2.	přes 500 Kč do 1000 Kč	500 Kč,
3.	přes 1000 Kč do 5000 Kč	1000 Kč,
4.	přes 5000 Kč do 10000 Kč	1500 Kč,
5.	přes 10000 Kč do 200000 Kč	1500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1000 Kč, o které hodnota převyšuje 10000 Kč,
6.	přes 200000 Kč do 10000000 Kč	9100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10000 Kč, o které hodnota převyšuje 200000 Kč,
7.	přes 10000000 Kč	48300 Kč a 40 Kč za každých započatých 100000 Kč, o které hodnota převyšuje 10000000 Kč.

Tabulka 1 - Sazba mimosmluvní odměny (§ 7 AT)

V občanském soudním řízení podle § 14b odst. 1 AT, které bylo zahájeno na ustáleném vzoru uplatněném opakovaně, a to týmž žalobcem v obdobných věcech, dále v němž je předmětem řízení peněžité plnění, ale podmínkou je, že tarifní hodnota nesmí přesahovat 50.000 Kč a v němž byla žalobci přiznána náhrada nákladů řízení, činí 200 Kč, pokud se jedná o tarifní hodnotu do 10.000 Kč. Sazba činí 300 Kč, pokud se jedná o tarifní hodnotu v rozmezí od 10.000 Kč do 30.000 Kč a jako poslední sazba činí 500 Kč, pokud se jedná o tarifní hodnotu od 30.000 Kč do 50.000 Kč.

Dle § 14b odst. 2 AT, pokud tarifní hodnota nepřesahuje 50.000 Kč, a je-li vymáháno peněžité plnění ve věcech výkonu rozhodnutí, činí pro účely stanovení náhrady nákladů řízení sazba odměny za první poradu s klientem, a to včetně převzetí a přípravy zastoupení a za sepsání návrhu na zahájení řízení. Peněžně je ohodnocena 100 Kč za každý provedený úkon. Celková výše odměny pro účely stanovení náhrady nákladů je omezena dle § 14b odst. 4 AT, výší tarifní hodnoty.

Paušální částka jako náhrada výdajů na poštovné (vnitrostátní), hovorné (místní) a přepravné pro účely stanovení náhrady nákladů řízení činí buď 100 Kč, nebo 300 Kč.

2.2.6.4 Úkony právní služby

Za úkony právní služby jsou považovány např. úkony jako je převzetí a příprava zastoupení. Jedná se o úpravu mimosmluvní odměny. Důležité je brát na zřetel výši rozebrané částky a také množství úkonů právní služby. Odměna za zastupování se totiž odvíjí od úkonů, které byly soudem uznány. Celé znění právní služby advokátní tarif neuvádí, pouze je poukázáno na to, komu za určitých podmínek náleží. Ztotožňování se s úkony advokáta není v tuto chvíli možné, jelikož dle zákona o advokacii a dle toho, jak stanovil Ústavní soud jsou: „*ne všechny úkony právní služby jsou zároveň úkony, za něž je poskytována mimosmluvní odměna dle § 11 AT.”* [48]

V rámci § 11 AT, mimosmluvní odměna náleží ke každému z písmen a – m. Jako příklad bych mohl uvést například sepsání právního rozboru věci, jednání s protistranou, a to každé dvě započaté hodiny, prostudovaní spisu při skončení vyšetřování, a to každé dvě hodiny a další. Dále mimosmluvní odměna ve výši jedné poloviny náleží ke každému z písmen a – h z vyhlášky. Jako příklad zmíním například návrh na předběžné opatření, dojde-li k němu po zahájení řízení, návrh na zajištění důkazu nebo dědictví, účast při přípravě jednání nebo například jednoduchá výzva k plnění. Za právní služby, jež nejsou pod jednotlivými písmeny, ani v jednom z případů, nenáleží odměna jako za úkony, jež jsou svou povahou a účelem nejbližší.

Jedním z důvodů, proč se náklady za poskytnuté právní služby nemusí objevit v rozhodnutí o nákladech řízení je ten, že advokát svému klientovi sice poskytne právní služby, ale jelikož nejsou ve výčtu písmen § 11 AT, nemůže je soud do rozhodnutí zanést. Je také možné, že nebyly vynaloženy účelně, tj. *„Účelnost však nevyplývá z toho, zda úkon přinesl kýžený výsledek, ale zda jej přinést mohl a zda směřuje k ochraně zájmů účastníků.“*[49] Je možné, že i přes to, že důkaz, který již advokát měl a mohl vést k předchozí žalobě může být nyní shledán za neúčelný a bude rozhodnuto, že nebude součástí nákladů řízení.

---

[48] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 23. srpna 2007, sp. zn. III ÚS 791/07

[49] SVOBODA, Karel. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-673-9., s. 582

2.2.6.5 Hotové výdaje a náhrada za promeškaný čas

Advokát má dle § 2 AT, nárok nejen na odměnu advokáta, ale také má nárok na náhradu hotových výdajů a na náhradu za promeškaný čas. Náhrada hotových výdajů náleží advokátu v rámci účelně vynaložených právních služeb. Zejména pokud jde o soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, telefonní poplatky, znalecké posudky, předpisy a další.

Advokátovi náleží náhrada cestovních nákladů jen v odůvodněných případech. O tento odůvodněný případ půjde např. když se jedná o právní poradu dle § 18a a § 18b zákona o advokacii. Advokát může využít paušální částky a dohodnout se tak s klientem. Paušální částka by sloužila jako náhrada některých nebo veškerých hotových výdajů, jež se předpokládají v rámci poskytování právních služeb. (viz kap. 2.2.6.2)

Náhradu za promeškaný čas dle § 14 AT, advokátovi náleží v souvislosti s poskytnutím právní služby. Jde zejména o úkony prováděných v místě, které není sídlem nebo bydlištěm advokáta, nebo za promeškaný čas, který nastal v důsledku zpoždění zahájení jednání. Promeškaný čas se v souvislosti s právní službou nahradí advokátovi ve výši jedné poloviny mimosmluvní odměny. Pokud bylo jednání odročeno dle § 14 odst. 2 AT. V případě, že se nekonalo z důvodu klientovi nepřítomnosti, náleží advokátovi náhrada jedné čtvrtiny mimosmluvní odměny.

Není-li dohodnuto jinak, dle § 14 odst. 3 AT, náhrada v souvislosti s právní službou činí 100 Kč za každou i jen započtenou půlhodinu. Advokátu náhrada za promeškaný čas nenáleží, pokud má za stejný časový úsek nárok na odměnu za úkon právní služby. (viz kap. 2.2.6.4)

2.2.7 Odměna a náhrada nákladů mediátora

„Mediace je zvláštní formou negociační facilitace upravenou v zákonu č. 202/2012 Sb. Zákon o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci) (dále jen „zákon o mediaci“).[50] Mediátor je speciálně školený odborník na mezilidskou komunikaci, který poslouchá, vnímá obě strany sporu a zjišťuje, jaké

[50] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s.510

jsou jejich skutečné potřeby a motivace.[51] Jedná se o osobu, která je zapsána v seznamu mediátorů, který spravuje Ministerstvo spravedlnosti České republiky § 2 písm. c) zákona o mediaci.[52]

Jakmile bylo dle § 100 OSŘ, řízení zahájeno, postupuje v něm soud tak, aby byla věc co nejdříve projednána a rozhodnuta. Soud zároveň apeluje na to, aby byl spor vyřešen smírně. Je-li tedy účelné a vhodné, může předseda senátu nařídit setkání se zapsaným mediátorem (dále jen „mediátor) v rozsahu 3 hodin a přerušit tím řízení. U přerušení řízení je podmínka, že přerušení musí trvat nejdéle 3 měsíce. Pokud osoba mediátora není bezprostředně dohodnuta s účastníky řízení po uplynutí tří měsíců dle § 100 odst. 2 OSŘ, bude soud v řízení pokračovat.

Odměna mediátora spadá do nákladů řízení dle § 137 odst. 1 OSŘ. Odměna a náhrada nákladů mediátora je upřesněna v § 10 odst. 1 zákon o mediaci. Podle tohoto zákona má mediátor právo na sjednanou odměnu za provedenou mediaci, a na náhradu hotových výdajů, které byly sjednány. Zejména hovoříme o cestovném, poštovném, náklady spojenými s pořízením opisů a kopií. Mediátor může požadovat i zálohu na odměnu za provedenou mediaci a náhradu sjednaných hotových výdajů.

Mediaci hradí dle § 10 odst. 2 zákona o mediaci, strany konfliktu, pokud není ve smlouvě o provedení sjednáno jinak. Pokud je mediátor plátce DPH, náleží mu jak odměna za provedenou mediaci, tak náhrada za DPH, jelikož mediátor je povinen z odměny a náhrady hotových výdajů DPH, dle § 10 odst. 4 zákona o mediaci, odvést.

2.2.8 Náhrada za DPH

Pod zkratkou DPH (daň z přidané hodnoty) se skrývá jeden z druhů nákladů řízení, který je výslovně uvedený v § 137 odst. 3 OSŘ. Lze ho uplatnit pouze v případě, že je účastník zastoupen advokátem, notářem nebo patentovaným zástupcem. Náhradu daně z přidané hodnoty nelze přiznat ze zaplaceného soudního poplatku, jelikož základ daně neobsahuje soudní poplatky.

---

[51] *Mediace* [online]. JUDr. Jana Medková [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.kurzymediace.cz/mediace/kdo-je-mediator/

[52] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s.126

Zákon o dani z příjmu se řídí výší odměny, která je uvedena v zákoně č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. (dále jen „ZDPH“). Nyní DPH pro účely náhrady nákladů řízení činí 21 %. Základem pro výpočet daně jsou ty odměny a náhrady, které soud v daném řízení přizná. Nejsou to tedy odměny za poskytování služeb, promeškaný čas nebo náhrada za hotové výdaje.

Pokud je zástupce plátcem DPH, musí to před soudem dokázat osvědčením o registraci plátce DPH, jinak mu nebude náhrada za DPH přiznána. Osvědčení o registraci k DPH, kterou se tato skutečnost prokazuje, se do spisů zakládá *ad hoc*, tzn. je praktičtější, když advokát založí svůj spis na konkrétním soudě a dále ve svých návrzích pouze odkazuje na spisovou značku tohoto spisu.[53]

2.2.9 Odměna správce pozůstalosti

Dle vyhlášky č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif) (dále jen „NT“) v souvislosti s notářskou činností má notář nárok na odměnu, náhradu hotových výdajů a na náhradu za promeškaný čas.

Notáři také náleží nárok na náhradu hotových výdajů za předpokladu „*vykonávání úkonů v řízení o pozůstalosti určené pevnou částkou nebo procentuálně z hodnoty předmětu.* “[54] Základní odměna správci pozůstalosti vychází dle § 22 NT, z obvyklé ceny aktiv pozůstalosti k jejichž správě byl notář ustanoven. V rámci vykonávání správy aktiv pozůstalosti po vykonanou dobu 4 měsíců, náleží správci pozůstalosti odměna ve výši dle § 13 odst. 1 a 3 NT.

z prvních 100 000 Kč základu ..... 2,0 %, *z přebývající částky až do 500 000 Kč základu ..... 1,2 %,* *z přebývající částky až do 1 000 000 Kč základu..... 0,9 %,* *z přebývající částky až do 3 000 000 Kč základu..... 0,5 %,* *z přebývající částky až do 20 000 000 Kč základu..... 0,1 %,* *nejméně však 600 Kč.* Částka nad 20 000 000 Kč se do základu nezapočítává.

Tabulka 2 - § 13 odst. 1 NT

[53] HAVLÍČEK, Karel, ed. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k ...* Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k §137. ISBN 978-80-8710-951-9.
[54] *Daň z přidané hodnoty* [online]. NKČR, 2001 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/predpisy/Not_tarif_od_7.6.2016.pdf

Za určitých podmínek může stát dle § 23a NT, odměnu notáři přiměřeně zvýšit, a to nejvýš o 100 %. Je to možné v případě, pokud byly úkony spojené s řízením časově náročné nebo mimořádně obtížné.

2.2.10 Placení nákladů řízení

Úpravu placení nákladů řízení lze nalézt v § 140 a § 141 OSŘ. V § 140 je uvedeno, že každý účastník si má povinnost platit náklady řízení, které vznikají jak jemu, tak i jeho zástupci. Účastník bude platit i náklady, které budou v průběhu řízení vynaloženy v jeho prospěch. Náklady, které vznikají účastníkům společně a dělí se podle poměru účastnictví ve věci, pokud nelze poměr účastenství určit, je tento poměr dělený rovným dílem. Každý účastník soudního řízení má povinnost platit náklady vzniklé s řízením. Měl by je platit průběžně, přesně tak, jak mu náklady v průběhu soudního řízení vznikly.

Je tedy dobré tuto skutečnost označit jako povinnost primární.[55] Placení nákladů je paralelně spjata se zájmovou zásadou, která stanovuje, že náklady řízení jsou placeny tím, komu jsou nedílnou součástí ku prospěchu *„a to i bez ohledu na to, komu je na konci řízení uložena povinnost takto zaplacené náklady nahradit.“*[56] Můžeme hovořit o přímých nákladech, jako je např. cestovné, ale i o nepřímých nákladech, do kterých řadíme např. zálohu na náklady důkazů. Nepřímé náklady vznikají primárně v důsledku soudu.

Druhým úkonem je náhradu nákladů řízení. Mohli bychom ji pojmenovat jako povinnost sekundární. Jedná se o povinnost uloženou rozhodnutím soudu. (viz oddíl 4.)

2.2.10.1 Pluralita účastníků

U plurality účastníků jde o společné náklady účastníků. Jak již bylo uvedeno výše (viz pododdíl 2.1.10) účastníci platí společné náklady podle § 140 odst. 1 OSŘ, podle poměru účastenství. Pokud se strany nemohou domluvit nebo nelze daný poměr stanovit, je dělen na polovinu a obě strany platí stejný díl. Pokud se

---

[55] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5., s. 305

[56] SVOBODA, Karel. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-673-9., s. 596

jedná o tzv. nerozlučné společníky dle § 91 odst. 2 OSŘ, daný poměr se nezjišťuje, jelikož tito účastníci platí náklady společně a nerozdílně.

Společné náklady mohou vznikat různými způsoby, nehovoříme však o žádném nákladu, který vznikl pouze jedné straně. V zásadě jde o náklady, které vzniknou všem účastníkům a jsou jim ku prospěchu. Pro příklad můžeme uvést situaci, kdy účastníkovi vznikají náklady spojené s cestou na soud, takové náklady se do společných nákladů nezapočítávají, jelikož jsou tyto náklady výhradně jednoho z účastníků a ostatním účastníkům stojící na jedné straně by nebyly k žádnému prospěchu.

2.2.10.2 Placení nákladů státem

V určitých situacích mohou náklady vzniknou i samotnému státu. Většinou se jedná o situaci, kdy vzniknou náklady s prováděním důkazních prostředků. V již výše uvedených kapitolách jsem zmiňoval, že v některých případech stát platí určité náklady. Jedná se například o svědečné (viz pododdíl 2.2.4.1), znalečné (viz pododdíl 2.2.4.2) nebo tlumočné (viz pododdíl 2.2.5).

Stát dle § 30 OSŘ, platí hotové výdaje, ustanoveného zástupce. V případě, kdy je ustanoveným zástupcem advokát platí stát i odměnu za zastupování dle § 140 OSŘ. Při určení odměny za zastupování a náhrady hotových výdajů se postupuje podle ustanovení o mimosmluvní odměně v AT. V určitých případech je možné advokátovi poskytnout zálohu. V usnesení se NS vyjádřil takto: *„Právo na zaplacení hotových výdajů a odměny za zastupování vůči státu ve smyslu § 140 odst. 2 OSŘ, má jen ten advokát, který byl účastníku ustanoven, a v zásadě jen za úkony, které provedl od ustanovení. Právo na zaplacení jeho hotových výdajů a odměny za zastupování vůči státu se nevztahuje na dobu, kdy účastníka zastupoval na základě plné moci.“*[57] Zde bych rád podotkl, že účelem advokáta je hlavně naplnění práva účastníka na právní pomoc od určitého okamžiku.[58] Jedná se tedy o stav, kdy advokát nebude sjednán, ale ustanoven. Nejde tedy o situaci, kdy se účastník a advokát právně domluví. To tedy znamená, že pokud by byl advokát sjednán, i když byl účastník osvobozen od soudních poplatků, nebude tyto náklady účastníka platit stát.

[57] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. listopadu 2015, sp. zn. 22 Cdo 2382/2015
[58] SVOBODA, Karel. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-673-9., s. 598

Státu dále vznikají náklady i dle § 141 odst. 2 OSŘ, které jsou spojené s tím, že účastník hovoří ve svém mateřském jazyce, která je cizím jazykem nebo se dorozumívá komunikačním způsobem pro neslyšící a hluchoněmé osoby. Podle rozsudku NS nemůže v tomto případě soud požadovat od takové osoby náhradu nákladů, protože by jinak šlo o porušení povinnosti státu, aby zabezpečil účastníku řízení, právo na spravedlivý proces.[59]

[59] Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. dubna 1984, sp. zn. 1 Cz 15/84

3 Právní úprava nákladů řízení

V rámci této kapitoly jsem se rozhodl zmínit pouze některé právní předpisy, které souvisí s náklady řízení a probrat jejich znění trochu více do hloubky. Uvědomuji si, že je „nepřeberné“ množství právních předpisů, které bych zde mohl zmínit, avšak by se jednalo o příliš obsáhlou pasáž, která by vystačila na celou diplomovou práci. Proto jsem si vybral tyto, níže uvedené právní předpisy, které se prolínají celou mojí diplomovou prací a při psaní mě určitým způsobem ovlivnily. Právní úprava nákladů řízení je velmi důležitou právně i politickou otázkou, protože jejich nesprávné nastavení povede k tomu, že se spory budou vést jen kvůli nákladům řízení, a ne kvůli věci samotné.[60, 61]

3.1 Zákon o soudních poplatcích

Ve čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) je uvedeno, že daně a poplatky je možné ukládat jen na základě zákona, což znamená, že soudy jsou oprávněny činit pouze to, co je stanoveno zákonem.

V § 1 zákona o soudních poplatcích je uvedeno, že se tyto poplatky vybírají za řízení před soudy ČR. Poplatky a jejich výše jsou uvedeny v sazebníku poplatků pod položkami 1 – 23, který slouží jako příloha k tomuto zákonu. Pokud tedy určité podání, které slouží k zahájení soudního řízení a podléhá povinnosti zaplatit poplatek, bude výše poplatku vyměřena podle některé z těchto položek. Poplatková povinnost tedy vzniká jednorázově v souvislosti s podáním žaloby, odvolání, dovolání, kasační stížnosti nebo jiného návrhu na zahájení řízení dle § 4 zákona o soudních poplatcích. Tato povinnost tedy vzniká podáním návrhu hned na začátku řízení a další poplatková povinnost účastníkovi řízení nevzniká, pokud neučiní další zpoplatněný úkon.

V průběhu řízení se soudní poplatek doplácí pouze ve výjimečných v případech uvedených v § 6a odst. 3 zákona o soudních poplatcích. Mezi tyto případy patří rozšíření předmětu řízení po jeho podání, rozšíření předmětu řízení po podání odvolání u odvolacího soudu nebo rozšíření předmětu řízení pod podání

[60] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 276

[61] Srovnej nález Ústavního Soudu ČR ze dne 14.9.2011 sp. zn. I. ÚS 3698/10 nebo nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. II. ÚS 3011/11

dovolání u dovolacího soudu. Soud v tomto případě bude doměřovat soudní poplatek do výše položky č. 1 a v případě elektronického platebního rozkazu to bude položka č. 2 bod 2 v sazebníku poplatků, který slouží jako příloha k zákonu o soudních poplatcích.

3.2 Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)

Ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., AT je stanoven způsob a určení odměny advokáta. (viz kap. 2.2.6.2) Tato odměna neboli advokátní tarif se posuzují podle výše odměny, nákladů právního zastoupení a počtu úkonů právních služeb, které byly v řízení poskytnuty. Bohužel AT upravuje pouze výpočet pro mimosmluvní odměnu, ale už neupravuje, jak určit odměnu smluvní, která se v praxi používá nejčastěji.

Jelikož odměna smluvní je upravená pouze smluvní volností stran, strany si určují výši odměny a způsob jejího stanovení samy. Usnesením představenstva ČAK, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (dále jen „etický kodex“) se vymezují určité hranice pro sjednání smluvní odměny. Podle čl. 10 odst. 2 etického kodexu nesmí být smluvní odměna v nepoměru k hodnotě a složitosti věci a musí být přiměřená.[62] Advokát je při sjednávání smluvní odměny povinen, sdělit klientovi pravdivé informace o jeho budoucích výkonech a musí o nich vést záznamy.

Smluvní odměnu může advokát s klientem sjednat více způsoby. Jedná se o odměnu časovou, paušální a podílovou, které lze upravovat a i kombinovat. U odměny časové, bude advokátovi náležet odměna za příslušnou časovou jednotku, nebo i za započatou časovou jednotku podle § 4 AT, kterou je nejčastěji hodina poskytnuté právní služby ve výši, na které se dohodli. U podílové odměny je to tak, že odměna advokáta se odvíjí od výsledku řízení nebo právní pomoci. Paušální odměna je v praxi hojně používána, sjednává se jako pevná částka na dobu určitou nebo neurčitou za poskytování právních služeb v určité záležitosti nebo za poskytování právní pomoci.

[62] *Usnesení představenstva ČAK č. 1/1997* [online]. 1996 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=385

3.3 Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a Zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

Podle zákona o znalcích, do nákladů řízení zařazujeme náklady za vypracování znaleckých posudků a znalečné. Znalečné a jeho výše je stanovena ve vyhlášce o znalečném. Dle § 10 vyhlášky o znalečném, má znalec právo na náhradu hotových výdajů, mezi které řadíme cestovné, věcné výdaje, náhradu ušlé mzdy a může se jednat i o náklady na přizvání konzultanta. Dále má právo na náhradu nákladů v okamžiku ztráty času na cestě, přímo související s úkonem nebo hotové výdaje konzultanta, které ho si přibral k řízení. Též má právo na náhradu za ztrátu času, při cestě konzultanta přímo související. Dále v § 2 vyhlášky o znalečném, je uvedeno, že znalci náleží za každou, ať už jen započatou hodinu, odměna ve výši 300 až 450 Kč. Co se týká práce mimo pracovní dobu, tzn. v noci, o svátcích nebo v době pracovního klidu, má znalec právo dle §3, vyhlášky o znalečném, na odměnu zvýšenou až o 50 %.

Tlumočné, jakožto další druh nákladů patří výhradně tlumočníkovi. Jeho výše se stanovuje podle zákona č. 354/2019 Sb., o tlumočném. Výši tlumočného buď platí stát, kdy hovoříme o zabezpečení práva účastníka na spravedlivý proces nebo výši tlumočeného hradí účastník, pokud jde například o výslech svědka, který hovoří cizím jazykem.

3.4 Zákoník práce a Vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí o sazbách základní náhrady za používání vozidel a stravného

Zákoník práce v § 156 až § 189, upravuje stravné, nocležné a sazbu za použití vozidla na kilometry, náležející účastníku řízení podle zvláštního předpisu. V § 189 odst. 1 zákoníku práce, je uvedeno, že Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví prováděcí vyhlášku, která je určena pro účely cestovních náhrad a stanovuje základní sazbu náhrady používání silničních motorových vozidel, stravné a také stanovuje průměrnou cenu pohonných hmot. Od 1. 1. 2021 platí vyhláška č. 589/2020 Sb., změna sazby, která se každý rok mění. (cena pohonných hmot dle této vyhlášky, je uvedena v pododdíle č. 2.2.1.1)

3.5 Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Tato vyhláška v § 29 – § 33, upravuje náhradu nutných výdajů osobám zúčastněným na řízení. Dle § 29 jednacího řádu, k hotovým výdajům účastníka náleží jízdné, stravné a nocležné, tyto výdaje jsou dále upřesněny § 32, který stanovuje, že účastníku náleží stravné a nocležné podle zvláštního právního předpisu. Dále má nárok na jízdné dle § 30 odst. 1, pouze účastník, který nebydlí nebo nepracuje v místě konaní řízení nebo je předvolán z místa, kde se dočasně zdržuje. Soud účastníku proplácí dle § 30 odst. 2 výdaje za cestovné v podobně vykonané cesty veřejnou hromadnou dopravou nebo za podmínek využití vlastního automobilu pouze pod podmínkou již předchozího souhlasu soudu.

Dle § 29 odst. 2, je ušlý výdělek účastníka, který je v pracovním poměru nebo v poměru obdobném poměru pracovnímu nebo vztahu pracovnímu, průměrný výdělek vypočtený podle zvláštního předpisu. Pokud není účastník v pracovním poměru, ale i tak je výdělečně činný, ušlý výdělek se vypočítává dle § 29 odst. 3 ze základu daně z příjmů fyzických osob dělená počtem pracovních hodin, které jsou stanoveny zvláštním právním předpisem. Jedná-li se o ztrátu na výdělku, kterou nelze stanovit, pak účastníku přísluší náhrada za ztrátu na výdělku ve výši minimální mzdy za hodinu, nejvýše však osminásobek této částky za den.

Je-li dle § 29 odst. 4 účastník postižen těžkou tělesnou vadou nebo chorobu a potřebuje-li průvodce, pak nutná vydání průvodce a jeho ušlý výdělek tvoří náklady řízení účastníka. Též se do nákladů účastníka započítávají nutné výdaje a ušlý výdělek důvěrníka dítěte nebo podpůrce. Jednací řád tedy v případě nákladů řízení, pouze odkazuje na ustanovení ostatních zákonů, ale sám je neupravuje.

4 Náhrada nákladů řízení

Účastník má právo na náhradu jen takových nákladů, které byly v řízení účelně vynaloženy. Toto právo účastníkovi vzniká, až pravomocným rozhodnutím soudu o nákladech řízení, které je konstitutivní povahy a je závislé na právní moci rozhodnutí ve věci samé.[63] Rozhodnutí o nákladech řízení zahrnuje jak náklady, které platil některý z účastníků, tak i náklady, které platil soud.

Mezi hlavní zásady při rozhodování o náhradě nákladů řízení náleží zásada úspěchu ve věci a zásada zavinění. Zásada úspěchu se používá hlavně, ve sporném řízení, ale v určitých případech může být použita i v řízení nesporném. (viz níže) Zásadu zavinění lze uplatnit jak při rozhodování o náhradě nákladů řízení sporného, tak i řízení nesporného. Význam této zásady spočívá v sankční náhradě nákladů řízení, které by nevznikly, pokud by byl průběh řízení řádný. (viz níže)

4.1 Náhrady nákladů sporného řízení

Náhrada nákladů ve sporném řízení je ovládána zásadou úspěchu ve věci, která je upravena v § 142 a 142a OSŘ.[64] Protože, *„pouze ve sporném řízení lze z jeho podstaty vyvozovat úspěch či neúspěch“*[65]

V OSŘ je uvedeno pět výjimek, kdy se ve sporném řízení nerozhoduje podle zásady úspěchu ve věci. O první z nich jde dle § 149 OSŘ, pokud strana nezavdala příčinu k podání návrhu nebo zahájení řízení. O druhou půjde, pokud žalovaná strana nebyla dle § 142a OSŘ, před zahájením sporu výslovně vyzvána ke splnění povinnosti. Třetí výjimka je dle § 150 OSŘ, pokud existují důvody zvláštního zřetele. Čtvrtou je, že pokud bylo, dle § 146 odst. 1 písm. b) OSŘ a § 146 odst. 2 OSŘ, řízení zastaveno. O poslední výjimku půjde v případě, kdy dle § 146 odst. 1 písm. a) OSŘ, skončí řízení smírem a nebylo ohledně náhrady nákladů ujednáno nic jiného. V určitých případech se může stát, že na základě moderačního práva soudu, bude z důvodů zvláštního zřetele náhrada nákladů řízení přiznána pouze z části, anebo nemusí být přiznána vůbec. O tom se více rozepíšu v následujících pododdílech.

---

[63] Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 6. 1998, sp. zn. Cpjn 19/98

[64] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 309

[65] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 309

Další zásadou, kterou je možné použít ve sporném řízení je zásada zavinění, ale důležité však jsou i zásady jako např. zásada účelnosti nákladů, zásada předvídatelnosti, zásada přiměřenosti a zákaz zneužití práva.

4.1.1 Náhrada nákladů řízení podle úspěchu ve věci

Jedná-li se o náhradu nákladů ve sporném řízení, stěžejní zásadou je míra úspěchu ve věci. Ta ostatně vychází právě z povahy sporného řízení, neboť právě to je ukazatel úspěšnosti a neúspěšnosti účastníka v procesu. Účastník, jenž v řízení úspěch neměl a soud uzná, že druhému účastníkovi zasahoval bezdůvodně do jeho právní sféry, má povinnost mu nahradit náklady řízení v plné výši. Účastník řízení může mít ve věci úspěch plný, částečný, nebo dle § 142 odst. 3 OSŘ. (viz následující pododdíly)

Úspěch ve věci se posuzuje podle konečného meritorního rozhodnutí, tedy podle toho, v jakém rozsahu soud vyhověl žalobnímu petitu.[66]*„Zásadně proto naleží náhrada nákladů sporného řízení tomu účastníku, který ve věci plně uspěl, proti účastníku, který naopak neuspěl.“*

4.1.1.1 Plný úspěch ve věci

Účastník, který měl ve věci plný úspěch má právo na náhradu svých nákladů v plném rozsahu, a to od účastníka, který ve věci neuspěl.[67] Úspěch ve věci může být spojen i se stranou žalovaného. Ten i přes to, že je na žalované straně může dosáhnout plné náhradu svých nákladů a to, pokud soud žalobu v plném rozsahu zamítne.[68]

„Pojem věc znamená předmět řízení, jak je určen v návrhu na zahájení řízení, a to v té jeho části, v níž navrhovatel (žalobce) uvádí, čeho se svým návrhem domáhá.“[69] Jedná-li se o věc, ve které žalobce požaduje peněžité plnění, vztahuje se jeho plný úspěch na požadované příslušenství a jistinu.

---

[66] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 310
[67] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 310
[68] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 310
[69] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. května 1967, sp. zn. 6 Cz 74/67

Pokud je podán alternativní petit, bude mít žalobce plný úspěch ve věci, pokud soud vyhoví alespoň jednomu z alternativních požadavků. V rámci alternativa facultas (alternativní zmocnění, jako zvláštní druh složených petitů) je žalovaný odsouzen jen k jednomu plnění, ale zároveň má právo, aby místo toho plnil něco jiného. "*Pokud však žalovaný neplní nic, lze se exekučně domáhat jen prvního, přisouzeného nároku.*"[70]

Příklad: Žalobce K. D. byl v řízení o zaplacení částky 56.000 Kč zcela úspěšný. Proto pokud žalobci vznikly náklady ve výši 12.263 Kč, žalovaný musí celou tuto částku beze zbytku zaplatit.

4.1.1.2 Částečný úspěch ve věci podle § 142 OSŘ

V případě, že soudním rozhodnutím není žalobě vyhověno v plném rozsahu se postupuje dle § 142 odst. 2 OSŘ, ve kterém je uvedeno, že soud svým rozhodnutím rozdělí náhradu nákladů poměrně mezi účastníky nebo stanoví, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

V případě poměrného rozdělení náhrady nákladů řízení soud postupuje tak, že od účastníka, který měl ve věci větší úspěch se odečte jeho neúspěch, což je míra úspěchu druhé strany. Soud tedy přizná náhradu nákladů té straně, která zvítězila větší měrou, ale odečte od ní poměrnou část jeho neúspěchu.[71] S touto metodou výpočtu náhrady nákladů řízení, který je soudy aplikován úplně nesouhlasím, ale podle toho, co jsem se v odborné literatuře a odborných článcích dočetl, tak se domnívám, že žádná lepší metoda tohoto výpočtu zatím neexistuje.

Příklad: Pokud žalobce K. D. zvítězí ve věci poměrem ¾ a podlehne z ¼, soud přizná žalobci náhradu ve výši ¾ mínus ¼, znamená to, že žalobce dostane náhradu nákladů ve výši ½. Pokud si to převedeme na reálné peníze, můžeme hovořit, že celková částka je 100.000 Kč, tedy 100 %, žalobce je úspěšný v 75.000 Kč (75 % = ¾) a žalovaný v 25.000 Kč (25 % = ¼), žalovaný má tedy právo na

---

[70] WINTEROVÁ, Alena, a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-726-3., s. 220–222

[71] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 311

50 % svých nákladů. Pokud výše jeho nákladů byla 27.000 Kč, pak mu žalovaný nahradí právě jeho polovinu, tedy 13.500 Kč.

4.1.1.3 Plná náhrada při částečném neúspěchu

Plná náhrada nákladů při částečném neúspěchu je možná jen ve zvláštních případech dle §142 odst. 3 OSŘ. Podle kterého platí, že i přes to, že měl účastník ve věci jen částečný úspěch, soud mu přizná plnou náhradu nákladů řízení. Použití tohoto ustanovení je možné jen pokud měl účastník neúspěch jen v poměrně nepatrné části nebo v případě, že rozhodnutí záleželo na úvaze soudu nebo znaleckém posudku. Podle usnesení NS proto musí soud shledat přesvědčivé a srozumitelné důvody.[72] Posouzení tohoto neúspěchu v nepatrné části záleží na soudu a je důležité brát ohled na předmět řízení a výsledek sporu.[73]

Jedná se tedy o výjimku ze zásady úspěchů ve věci, protože není brán ohled na úspěch poraženého účastníka v řízení. Plná náhrada při částečnému neúspěchu může být přiznána např. u určení nemajetkové újmy dle § 2951 odst. 2, zákona č.89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ“).

4.1.2 Předžalobní výzva

Předžalobní výzva upravena v § 142a OSŘ, je posledním upozorněním pro dlužníka o tom, že má vůči někomu závazek a v případě nesplnění tohoto závazku bude následovat soudní řízení na splnění povinnosti. Slouží tedy hlavně k tomu, aby nebyl dlužník překvapen nečekanou žalobou, protože ani nevěděl, že nějaký závazek má, a předešlo se tak zbytečnému zahájení soudního sporu. V zásadě jde o reakci na vymáhání hromadných pohledávek, kde byl hlavním cílem zisk na nákladech řízení. Předžalobní výzva je smysluplně využívána pro vyrozumění dlužníka. Dává mu totiž příležitost zaplatit požadovanou částku ještě před zahájením řízení, a tím předejít vzniku zbytečných nákladů.[74]

Podle usnesení NS, je nutné na předžalobní výzvu pohlížet se zřetelem k jejímu účelu, a proto by měla být dostatečně konkrétní.[75] V předžalobní výzvě by

[72] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. října 2015, sp. zn. 28 Cdo 5183/2014
[73] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. srpna 2016, sp. zn. 21 Cdo 3918/2015
[74] Balcarová, Anna, Rigozózní práce, Náklady civilního soudního řízení, Brno, 2017, s.54
[75] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 5. 2016, sp. zn. 32 Cdo 5256/2015

tedy měl dlužník zjistit, kdo je jeho věřitel, o jakou konkrétní pohledávku jde, výši pohledávky kterou požaduje nahradit a podle usnesení VS v Olomouci i upozornění, že pokud nebude dluh uhrazen, bude ho věřitel žalovat.[76] S tímto rozhodnutím se nemůžu ztotožnit, protože jakmile je dlužník o své povinnost obeznámen a nemá o ní pochybnost, je výzva naprosto dostatečná a žádné "vyhrožování" soudním sporem není zapotřebí. Stejně se o této problematice vyjádřil ve svém nálezu i ÚS.[77]

Věřitel musí výzvu zaslat včas, a poté mu stačí, když prokáže její včasné odeslání. Soud zde nebere zřetel na to, zda byla výzva dlužníku doručena. V zákoně je uvedeno, že pokud věřitel nezná aktuální adresu dlužníka nebo ji nemůže zaslat do datové schránky, postačí výzvu odeslat na poslední známou adresu. Pokud nebyly dány důvody hodného zřetele, včasné odeslání předžalobní výzvy hraje zásadní roli v přiznání náhrady nákladů žalobci, který měl úspěch ve věci. Soud by zde proto měl zjišťovat, zda byla předžalobní výzva zaslána včas a žalobce by měl i bez výzvy soudu doložit důkazy o jejím zaslání.[78]

Podání předžalobní výzvy je pro žalobce důležité hlavně v tom, že pokud chce mít nárok na náhradu nákladů řízení v řízení o splnění povinnosti, ve které je plně úspěšný, musí tuto výzvu odeslat nejméně 7 dní před zahájením řízení na adresu žalovaného. Soudy skoro vždy vyžadují předložení předžalobní výzvy i v případě rozkazních řízení. S touto sedmidenní lhůtou úplně nesouhlasím, jelikož se mi zdá, že sedm dní je v dnešní době, kdy se poštovní zásilky doručují klidně i po čtyřech dnech, hrozně málo.

V případech, u kterých jsou dány důvody hodné zvláštního zřetele, může soud náhradu nákladů žalobci přiznat, i když předžalobní výzvu žalovanému nezaslal. Žalobce to může zdůvodnit např. tím, že žalovaný nepřebírá poštu nebo nemá trvalé bydliště. *„Jinými slovy, jelikož pro rozhodování o náhradě nákladů řízení je rozhodující stav v době vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu, nebude absence výzvy podle ustanovení § 142a OSŘ zásadně důvodem pro nepřiznání náhrady nákladů řízení v případech, kdy žalovaný (dlužník) ani po doručení žaloby dluh nezaplatí, popřípadě jinak nepřivodí jeho zánik (viz např. započtením). Není-li totiž dlužník ochoten (nebo schopen) existující dluh ve lhůtě odpovídající*

[76] Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. února 2014, sp. zn. 1 Co 524/2013
[77] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18. května 2015, sp. zn. I. ÚS 4047/14
[78] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 311

ustanovení § 142a OSŘ zaplatit (respektive jinak „zajistit"), není dán sebemenší důvod sankcionovat „pochybení" věřitele, jde-li o absenci předžalobní výzvy k plnění."[79] Další důvody udává ve svém rozhodnutí VS v Olomouci.[80]

4.1.3 Přiznání nákladů řízení neúspěšnému žalovanému

V ojedinělých, ale zdůvodnitelných případech nemusí být dle OSŘ, přiznána náhrada nákladů řízení úspěšnému účastníkovi podle zásady úspěchu ve věci. Dle ust. § 143 OSŘ, je možné přiznat náhradu nákladů řízení žalovanému, i přes to, že ve věci neměl úspěch, *„žalovaný, který neměl úspěch ve věci, má právo na náhradu nákladů řízení proti žalobci, jestliže svým chováním nezavdal příčinu k podání návrhu na zahájení řízení".*[81]

Toto ustanovení, které chrání zájem žalovaného a je ovládáno zásadou zavinění se v praxi využívá spíše výjimečně, ale dá se použít např. v případě, kdy *„řízení bylo žalobcem zahájeno, aniž by žalovaný porušil své povinnosti, anebo jestliže je sice porušil, avšak byl ochoten závadný stav mimosoudně plně odčinit, nedošlo k tomu jen pro nedostatek potřebné součinnosti ze strany žalobce, a žalobce se tím neocitl v prodlení."*[82] Z výše uvedeného vyplývá, že v podobných případech bude mít žalovaný právo na plnou náhradu nákladů řízení proti žalobci, který byl jinak úspěšný, jelikož žalobce vznik těchto zbytečných nákladů způsobil.

4.1.4 Náhrada nákladů při změně předmětu řízení

"Změna předmětu řízení přináší ještě jeden problém, a to určení poměru úspěchu a neúspěchu."[83] O změně předmětu řízení hovoříme např. v případě, že se zcela neúspěšný žalobce odvolá pouze v polovině původního rozsahu nároku. V případě, že v tomto odvolacím řízení uspěje bude mít poloviční úspěch v řízení před soudem prvního stupně a žádná ze stran nebude mít nárok na náhradu nákladů.

---

[79] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. února 2015, sp. zn. 29 Cdo 4388/2013
[80] Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. února 2014, sp. zn. 1 Co 524/2013
[81] §143 OSŘ
[82] DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 983
[83] PULKRÁBEK, Zdeněk. Zásada úspěchu – novinky v rozhodování o nákladech řízení. Bulletin advokacie, 2019, roč. 2019, č. 1-2, s. 34-37. ISSN 1210-6348

V případě odvolacího řízení, už bude mít žalobce ve věci úspěch plný, a tudíž bude mít právo na plnou náhradu nákladů.[84]

Problém většinou nastal, jakmile po odvolacím řízení následovalo opět řízení před soudem prvního stupně, ve kterém už je předmět řízení stanoven jako u odvolání. K tomuto problému se vyjádřil NS ve svém rozsudku, kdy "*posouzení úspěšnosti účastníka v řízení před soudem prvního stupně závisí na tom, v jaké části předmětu řízení před soudem prvního stupně účastník v konečném důsledku, tedy podle konečného rozhodnutí, resp. konečných rozhodnutí, ve věci uspěl.*"[85] Z výše uvedeného tedy vyplývá, že náhrada nákladů bude posuzována podle výše úspěchu v konečném rozhodnutí ve věci.

4.1.5 Náhrada nákladů řízení v případech „iudicium duplex"

„*Jde o řízení, v nichž soud konstitutivním rozhodnutím, aniž by byl vázán návrhy, upravuje hmotněprávní poměr, přičemž řízení se musí účastnit všechny jeho subjekty, bez ohledu na to, zda na straně žalující nebo žalované.*"[86] Mezi tyto řízení patří např. stanovení hranic pozemku, vypořádání spoluvlastnictví a vypořádání SJM. Nejedná se tedy o sporné řízení, a tudíž je zde použití zásady úspěchu ve věci velmi problematické.[87]

Ohledně náhrady nákladů těchto řízení si v minulosti soudy často usnadňovaly práci rozhodnutím, že žádný ze stran nemá právo na náhradu nákladů řízení dle § 150 OSŘ. Tato možnost přichází v úvahu jen některých případech, ale neměla by se aplikovat tam, kde s trochu komplikací úspěch nebo neúspěch zjistit lze. § 142 OSŘ, by se tedy měl v těchto řízení uplatňovat, i když bude jeho aplikace trochu složitější.[88]

4.1.6 Náhrada nákladů řízení u smíru a při odmítnutí žaloby

Soudní smír je dle § 99 OSŘ, dohoda účastníků uzavřená během řízení. Touto dohodou si účastníci upravují svá práva a své povinnosti. Tím se v zásadě

[84] PULKRÁBEK, Zdeněk. Zásada úspěchu – novinky v rozhodování o nákladech řízení. Bulletin advokacie, 2019, roč. 2019, č. 1-2, s. 34-37. ISSN 1210-6348
[85] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 33 Cdo 498/2014
[86] PULKRÁBEK, Zdeněk. Zásada úspěchu – novinky v rozhodování o nákladech řízení. Bulletin advokacie, 2019, roč. 2019, č. 1-2, s. 34-37. ISSN 1210-6348
[87] PULKRÁBEK, Zdeněk. Zásada úspěchu – novinky v rozhodování o nákladech řízení. Bulletin advokacie, 2019, roč. 2019, č. 1-2, s. 34-37. ISSN 1210-6348
[88] PULKRÁBEK, Zdeněk. Zásada úspěchu – novinky v rozhodování o nákladech řízení. Bulletin advokacie, 2019, roč. 2019, č. 1-2, s. 34-37. ISSN 1210-6348

liší od rozsudku, který vyvstává v úvahu, pokud se účastníci nedohodnou. Je-li smír uzavřen a soud jej schválí, řízení tím skončí. Pokud se jedná o náklady řízení, tak dle § 146 odst. 1 OSŘ, v případě smíru nemá právo na náhradu nákladů řízení žádný z účastníků, pokud si účastníci řízení neujednají něco jiného. To neplatí u nákladů řízení, které vznikly státu. Tyto náklady hradí účastníci řízení podle toho, jak se liší uplatňovaný návrh od výsledku smíru. Na takové situace dle nálezu ÚS *"nelze nahlížet pouze jako na poloviční úspěch stěžovatele, nýbrž je nutno ji posoudit podle § 142 odst. 3 OSŘ, jenž obsahuje výjimky ze zásady úspěchu ve věci."* NS takto rozhodl, protože by mohlo hrozit, že bude do horší pozice postaven účastník, který uzavřel smír.

Pokud dojde k odmítnutí žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení dle § 43 odst. 2 OSŘ, má žalobce (navrhovatel) povinnost dle § 146 odst. 3 OSŘ, hradit ostatním účastníkům řízení jejich náklady. *„V zásadě se jedná o druh procesního zavinění toho, že věc nemohla být meritorně skončena."*[89] Obecně ale platí, že v praxi většinou náklady ostatních účastníků ani nevzniknou, jelikož je žaloba odmítnuta dříve, než je doručena ostatním účastníkům.[90] V případě odmítnutí opravných prostředků, kterými se zahajuje odvolací nebo dovolací řízení se použije stejný postup.

4.1.7 Náhrada nákladů při zastavení řízení

Pokud se jedná o řízení sporné, klade se důraz se při rozhodování o nákladech řízení na to, zda dle § 146 odst. 2 OSŘ, zastavení řízení zavinil některý z účastníků.[91] K zastavení řízení dochází nejčastěji z důvodu zpětvzetí žaloby, dle § 96 odst. 2 OSŘ, ale může k němu dojít i pro nedostatek podmínek řízení, dle § 104 OSŘ.

Ze zákona vyplývá, že soud bude rozhodovat podle zásady zavinění. Pokud soud shledá, že některý z účastníků zavinil zastavení řízení, bude mu uložena povinnost k náhradě nákladů řízení účastníka, který byl nucen uplatňovat nebo

---

[89] SVOBODA, Karel. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-673-9., s. 620

[90] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 284

[91] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 283

bránit své práva. Zavinění tohoto účastníka je posuzováno pouze podle procesního výsledku. Ať už došlo k zastavení řízení z jakéhokoliv důvodu, toto řízení nemohlo dospět do meritorního stádia rozhodování, a proto, dle § 142 a násl. OSŘ, nelze užít kritéria úspěchu ve věci pro účely rozhodnutí o nákladech řízení.[92] Kvůli tomu se musí použít zásada zavinění a účastníkovi, který zastavení řízení způsobil, bude stanoveno nahradit náklady řízení i přes to, že by mu tyto náklady za normálních podmínek nevznikly.

Je zřejmé, že za náklady řízení v případě zpětvzetí žaloby nese primárně odpovědnost žalobce, který žalobu podal. Jediná výjimka je uvedena v § 146 odst. 2 OSŘ, tzn. že náklady ponese právě žalovaný. Jedná se o případy, kdy byla žaloba důvodná a k zpětvzetí žaloby došlo např. z důvodu, že žalovaný zaplatil celou dlužnou částku, a tudíž nezbylo žalobci nic jiného, než vzít žalobu zpět.[93]

Příklad: Žalobce K. D. zavinil žalobce K.D. zastavení řízení poté, co podal žalobu na zaplacení dlužné částky, ale již bylo zahájeno insolvenční řízení. Tudíž bude žalobce povinen k náhradě nákladů řízení.

4.1.8 Separace nákladů řízení

Pokud bych se zaměřil na slovo „separace“, tak tento pojem pochází ze slova oddělovat, a proto tedy hovoříme o nákladech, které se od ostatních nákladů oddělují a rozhoduje se o nich zvlášť. Jedná se tedy o náklady, které vznikly zbytečně zaviněním některého z účastníků. V závislosti s § 147 OSŘ, je umožněno, aby náklady řízení, které by za normálních podmínek nevznikly, byly hrazeny těmi, kteří je způsobili. Jedná se tedy o účastníky nebo jejich zástupce, a dále také o znalce, tlumočníky, svědky nebo ty, kteří měli např. při dokazování určitou povinnost.

Separační institut nákladů řízení můžeme vnímat jako ochranný institut, který je součástí procesní spravedlnosti: „*specifickou procesní sankci sledující*

[92] srov. např. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. prosince 2008, sp. zn. I. ÚS 315/07. Shodně též Svoboda, K., Hromada, M., Levý, J., Vláčil, D., Tlášková, Š., Pirk, T. Náklady řízení. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2017, s. 123-124, marg. č. 68
[93] Usnesení NS ze dne 9. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 170/2015

kompenzaci újmy, která v důsledku kvalifikovaného narušení procesněprávních vztahů postihla stát, účastníka řízení nebo jinou na řízení zúčastněnou osobu"[94]

O separovaných nákladech se v soudní praxi rozhoduje už v průběhu řízení, jakmile se účastníku, který tyto náklady způsobil prokáže jejich zavinění. Zaviněním se zde myslí porušení procesních povinností vyplývajících ze zákona nebo v souladu se zákonem uložených soudem, k němuž došlo alespoň z nedbalosti.[95] Mohl bych uvést klasický případ, kdy byl účastník předvolán k jednání, ve kterém mu byla uložena povinnost, ale on se bez řádné omluvy k jednání nedostavil. Takovým případem se např. myslí, že měl např. proběhnout výslech, měla být předložena listina apod. Dle nálezu ÚS půjde i o náklady, kterými chtěl účastník zmařit jednání soudu např. v důsledku nedůvodné námitky.[96]

4.1.9 Náhrada nákladů státu

V průběhu řízení neplatí náklady řízení pouze účastníci řízení, ale může je platit i samotný stát. Dle § 148 odst. 1 OSŘ má stát podle výsledků řízení vůči účastníkům řízení právo na náhradu nákladů, které platil. Podle nálezu ÚS, se musí jednat o náklady, které už vznikly a musel je skutečně platit stát.[97] Stát má dle § 148 odst. 1 OSŘ, právo na náhradu nákladů řízení pouze, pokud nemají účastníci předpoklady pro osvobození od soudních poplatků.

Pokud účastník jedná ve své mateřštině nebo se dorozumívá dle § 141 odst. 2 OSŘ pomocí komunikačních systému pro neslyšící a hluchoněmé, tak podle rozsudku NS, nemůže stát požadovat náhradu nákladů. Jedná se totiž o situaci, kdy má stát povinnost zabezpečit spravedlivý proces řízení. Dále nelze *„za náklady, na jejichž náhradu má stát proti účastníku řízení podle § 148 odst. 1 OSŘ, nelze považovat znalečné, o němž nebylo v řízení pravomocně rozhodnuto".*[98]

Stát má tedy právo na náhradu nákladů řízení, jež byly vynaloženy zbytečně, a které byly zaviněny svědky, fyzickou osobou uvedenou v § 126 OSŘ, tlumočníky,

---

[94] SVOBODA, Karel, Miroslav HROMADA, Jiří LEVÝ, David VLÁČIL, Šárka TLÁŠKOVÁ a Tomáš PIRK. *Náklady řízení*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, s. 131

[95] DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.

[96] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7. září 2010, sp. zn. I. ÚS 2502/10

[97] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. října 2010, sp. zn. II. ÚS 622/10

[98] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. srpna 2014, sp. zn. 22 Cdo 585/2014

znalci nebo těmi, kteří měli při dokazování určitou povinnost.[99] O tom, kdo z účastníků bude hradit náklady řízení státu rozhoduje soud podle zásady úspěchu ve věci. V případě, že bude žalobě vyhověno jen ze 60 %, bude úspěšný žalobce hradit 40 % nákladů a neúspěšný žalovaný bude doplácet zbylých 60 % nákladů státu. Pokud řízení skončilo smírem, považuje se za výsledek řízení poměr, kterého se žalobce domáhal a vůči poměru, kterého dosáhl. Jestliže poměr nelze určit nebo pokud je poměr stejný, každý z účastníků nahradí náhrady nákladů ve stejném dílu.

Příklad: Svědek předvolaný soudem se měl dostavit na jednání. Na soud byl přizván i znalec, který měl mít prostor pro kladení otázek na svědka dle § 126 odst. 2 OSŘ. Nedostavením se svědka na jednání nastala situace, že i přes to, že svědek nebyl v domluvený čas na sjednaném místě, soud i tak musí znalci zaplatit náhrady, které mu vznikly tím, že se na soud dostavil. Náhradu poté soud uloží svědkovi, který se na jednání nedostavil za předpoklad, že nenastala situace, kterou svědek nemohl nijak ovlivnit, například pokud se stala nehoda na cestě na jednání.

4.1.10 Moderační právo soudu

Moderační právo soudu je blíže specifikováno v § 150 OSŘ. Jedná se o zvláštní, svou povahou výjimečný pravidlo,[100] které můžeme též označit jako soudcovské zmírňovací právo. Toto pravidlo umožňuje soudu, aby náhradu nákladů řízení, na které měl úspěšný účastník řízení právo dle § 142, § 143, §145 - § 148 OSŘ, úplně nebo částečně nepřiznal, a to z důvodu *"zohlednění mimořádných, zvláštního zřetele hodných okolností"*[101] nebo pokud účastník řízení bez vážného důvodu odmítne svou účast v řízení před mediátorem, které bylo nařízeno soudem.

Jedná se především o případy, kde by uplatnění zásady úspěchu ve věci mohlo být nepřiměřeně tvrdé.[102] Důvody hodné zvláštního zřetele mohou být sledovány v okolnostech, které vedly k podání žaloby, osobních poměrech

[99] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 283
[100] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 312
[101] PULKRÁBEK, Zdeněk. Zásada úspěchu – novinky v rozhodování o nákladech řízení. Bulletin advokacie, 2019, roč. 2019, č. 1-2, s. 34-37. ISSN 1210-6348
[102] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 312

účastníka, projednávané věci nebo i chování účastníka před podáním žaloby. Sledují se nejen poměry účastníka, který by měl nahradit náklady řízení, ale i to, jaký vliv by mělo jejich nepřiznání na účastníka druhého.[103] Zda soud přizná, či nepřizná částečné nebo úplné nepřiznání nákladů zcela závisí na tom, zda jsou dány důvody zvláštního zřetele hodné a v jaké míře.[104] Jelikož je moderační právo výjimkou a strany řízení ji nemusí čekat, musí jim soud dát podle nálezu ÚS možnost, aby se k takovému postupu vyjádřili.[105] Jakmile soud vyžije toto moderační právo, musí své rozhodnutí náležitě odůvodnit, protože jinak by šlo dle nálezu ÚS o libovůli a jistou nahodilost.[106]

Pokud vyvstává otázka, kdy je účastník osvobozen od soudních poplatků, tak jen samotné osvobození neznamená, že neúspěšný účastník nemusí hradit náhradu nákladů řízení. *"Přiznání osvobození od soudních poplatků a nepřiznání náhrady nákladů má totiž rozdílné předpoklady; postup podle § 150 OSŘ je kromě poměrů účastníka závislý i na řadě dalších okolností."*[107]

Příklad: Mohu uvést příklad z judikatury, kdy vedlo přiznání náhrady nákladů žalobci k nepřiměřené tvrdosti vůči žalovanému.[108]

4.2 Náhrada nákladů nesporného řízení

„Účelem nesporného řízení je uspořádání poměrů osob do budoucna, přičemž rozhodnutí soudu má konstitutivní charakter."[109] Nesporné řízení má většinou nižší náklady řízení než řízení sporné. Většinou proto, že nesporná řízení jsou často od nákladů řízení oproštěna.[110] I u placení nákladů nesporného řízení, se používá zásada zájmová. Tudíž si náklady platí ten, kdo určitý úkon činí, nebo je

---

[103] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 284

[104] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 312

[105] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. listopadu 2010, sp. zn. IV. ÚS 2738/10

[106] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. května 2001, sp. zn. III. ÚS 727/2000

[107] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 284

[108] Rozsudek Nejvyšší soudu ČR ze dne 31. října. 2001, sp. zn. 28 Cdo 1525/2001

[109] Nesporné řízení [online]. Petr Lavický, JUDr., 2020 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: zakon-o-zvlastnich-rizenich-soudnich---judr--petr-lavicky--ph-d-, s. 4

[110] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 289

tento úkon činěn v jeho zájmu. Má povinnost zaplatit i soudní poplatek, pokud se nejedná dle § 11 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, o řízení, které je osvobozeno od soudních poplatků.[111]

Náhrada nákladů v nesporném řízení může být přiznána pouze je-li to odůvodněno okolnostmi případu. Tato náhrada se poskytuje podle výsledku řízení, avšak nemůže být však přiznána v řízeních ve statusových věcech manželských, partnerských a v řízeních které je možné zahájit i bez návrhu. Náhrada nákladů nesporného řízení je upravena v § 23 a § 24 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS"). Jelikož je mezi ZŘS a OSŘ platí vztah subsidiarity, použije se OSŘ jen v případech, které nejsou v ZŘS upraveny. Může být použita i aplikační přednost dle § 142 OSŘ, vůči normám v ZŘS, nebo naopak.

U řízení, které jsou zahajovány výhradně na návrh je od účastníků řízení očekáváno větší zapojení, a to jak při samotném zahájení, tak při dokazování. V případě, že *„soud mezi účastníky během řízení zaznamená skutečný skutkový nebo právní nesoulad (reálný spor), jehož vyřešení má podstatný vliv na rozhodnutí ve věci samé."*[112] Může soud použít aplikační přednost dle § 142 OSŘ, a bude rozhodovat o náhradě nákladů řízení podle úspěchu ve věci. V případě, že tento "reálný spor" neexistuje, nebude mít žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

V řízení, které je možné zahájit i bez návrhu, může soud dle § 24 ZŘS, rozhodnout tak, že náhradu nákladů řízení nahradí ten z účastníků řízení, který podal svévolný návrh na zahájení řízení, nebo pokud šlo o zjevně bezúspěšné uplatňování práva. U tohoto řízení je možná i náhrada nákladů řízení dle § 148 OSŘ. Přichází v úvahu v případě, že jde o náhradu nákladů státu. V § 23 a § 24 ZŘS, je totiž upraveno jen rozhodování o nákladech řízení mezi účastníky, ale mezi účastníky a státem už tato úprava chybí. Proto se subsidiárně použije § 148 odst. 1. OSŘ, ve kterém je uvedeno, že stát bude mít podle výsledku řízení právo na náhradu nákladů řízení. Toto platí jen v případech, kdy účastníci řízení nejsou osvobozeni od soudních poplatku, nebo jsou-li dány zvláštního zřetele hodné důvody dle § 150 OSŘ.

---

[111] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 312

[112] SVOBODA, Karel, Miroslav HROMADA, Jiří LEVÝ, David VLÁČIL, Šárka TLÁŠKOVÁ a Tomáš PIRK. *Náklady řízení*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0., 149 s.

4.3 Rozhodování o nákladech řízení

O nákladech řízení soud rozhoduje i bez návrhu, a to z úřední povinnosti. Rozhodnutí je jedním z nejdůležitějších úkonů soudu, který musí obsahovat předepsané náležitosti a je pro něj typická jeho autoritativnost a závaznost. Jde tedy o konstitutivní (zakládá práva a povinnosti) rozhodnutí soudu, které vzniká v procesním právu ve výroku o nákladech řízení.

Ústavní soud ve svém usnesení uvádí, že záleží hlavně na uvážení obecných soudů, jak rozhodnou o povinnosti hradit náklady řízení. V případě, kdy obecné soudy dostatečně odůvodní svůj postup, nebude US jejich úvahy přehodnocovat.[113]

4.3.1 Rozhodování o nákladech řízení před soudem prvního stupně

Před samotným rozhodnutím o nákladech řízení by měl soud podle § 5 OSŘ, poučit účastníky řízení o tom za jakých podmínek budou mít právo na náhradu nákladů řízení, protože podle usnesení KS v Ostravě *„je povinností soudu poučit účastníky řízení o ustanovení § 137 OSŘ, ve kterém jsou demonstrativně vyjmenovány jednotlivé druhy nákladů řízení, aby každý z účastníků mohl posoudit, zda mu některý z těchto nákladů vznikl, a aby mohl uvážit, zda se bude domáhat jeho náhrady nebo zda se práva na tuto náhradu vzdá.“*[114]

Soud o nákladech řízení rozhoduje rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem, a to ve stejném složení v jakém rozhodoval ve věci samé. O nákladech řízení má soud povinnost rozhodnout vždy, když se u něj řízení končí. Výjimka je jen u zálohy na náklady důkazů a v případě separovaných nákladů dle § 147 a § 148 odst. 2 OSŘ, pro které platí zásada zavinění a tyto náklady nejsou závislé na výsledku řízení. Proto o nich může soud rozhodnout už průběhu řízení. Soud o nákladech řízení rozhoduje z úřední povinnosti, což znamená, že rozhoduje bez ohledu na to, jestli se účastníci řízení náhrady nákladů domáhají nebo ne.

Jakmile soud rozhoduje o nákladech řízení ve věci, kde půjde o konečné rozhodnutí, bude výrok o nákladech řízení zařazen mezi ostatní výroky ve výrokové

[113] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 23. října 2012, sp. zn. II. ÚS 2560/12 #1
[114] Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. května 1999, sp. zn.16 Co 69/98

části meritorního rozhodnutí, ať už se jedná o rozsudek nebo usnesení.[115] Občas se může stát, že výpočet náhrady nákladů je složitý, a tak soud určí výši nákladů řízení, až v písemném vyhotovení rozhodnutí podle § 151 odst. 5 OSŘ. Tento postup usnadňuje soudcům práci, protože mohou rozhodnout v meritu věci bez zbytečných odkladů, který by způsobil výpočet náhrady nákladů. V nějakých komplikovaných případech se může stát, že výše nákladů řízení není v době meritorního rozhodnutí stále určena a soud musí rozhodnout o nákladech řízení v samostatném usnesení podle § 155 odst. 1 OSŘ. V případě, že soud v rozsudku, který ještě nenabyl právní moci vůbec nerozhodl o nákladech řízení, musí soud na návrh účastníka řízení nebo z vlastní iniciativy vydat doplňující usnesení podle § 166 odst. 1 OSŘ. Nabude-li rozsudek právní moci, není už možné účastníku dodatečně stanovit povinnost k náhradě nákladů řízení, protože by podle nálezu ÚS, šlo o porušení čl. 2 Listiny.[116] Pokud tedy soud rozhoduje samostatným usnesením, nastane jeho vykonatelnost až po právní moci. Neuplatňuje se zde pravidlo, že usnesení je vykonatelné a nebere ohled na nabytí právní moci.

Rozhodnutí o nákladech řízení musí být řádně odůvodněno a nestačí v něm uvést pouhý odkaz na ustanovení OSŘ, protože jinak podle nálezu ÚS hrozí porušení práva účastníků na spravedlivý proces podle č. 36 Listiny.[117] V zákoně jsou uvedeny pouze dvě výjimky, kdy se nemusí odůvodňovat rozhodnutí o náhradě nákladů řízení. První je stanovena v § 243f odst. 3 OSŘ, kdy se nemusí odůvodňovat rozhodnutí o náhradě nákladů dovolacího řízení, pokud bylo dovolání odmítnuto nebo bylo dovolací řízení zastaveno. A druhá podle § 169 odst. 2, kdy usnesení nemusí obsahovat odůvodnění v případě, že se jím nerozhoduje ve věci samé a z obsahu spisu je zřejmé na základě, jakých skutečností bylo rozhodnuto a připouští-li to povaha této věci. Podle § 169, postačí v tomto případě uvést pouze zákonná ustanovení, která byla použita.

Soud o nákladech řízení rozhoduje nezávisle na účastnících a není vázán jejich návrhy, výší jednotlivých nákladů, ani jejich výčtem. Jen soud rozhoduje, kdo bude povinen a v jaké výši k náhradě nákladů. Soud je vázán pouze tím, že náklady musí být přiznány ve výši stanovené zákonem. V případě, že účastník řízení předloží chybné vyčíslení nákladů, mu soud přizná pouze částku, na kterou

[115] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 313
[116] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. února 2004, sp. zn. I. ÚS 672/03
[117] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. října 2001, sp. zn. II. ÚS 444/01

má doopravdy nárok. Je obvyklé, že soud přizná úspěšnému účastníkovi náhradu za zaplacený soudní poplatek a náhradu nákladů za právní zastoupení stanovenou v AT. Jakmile účastník řízení zastoupen není bude mu přiznána náhrada hotových výdajů podle § 151 OSŘ v paušální výši.

V případě, že se účastník rozhodne svého práva na náhradu nákladů vzdát, stejně o něm musí soud rozhodnout a určí, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, ale už nezkoumá opodstatněnost tohoto nároku.[118] V jednání před soudem, může být občas obtížné rozlišit, kdy se účastník vzdává svého práva na náhradu nákladů. V odborné literatuře je uvedeno, že *„Projev, kterým se účastník nároku na náhradu nákladů řízení vzdává, musí být jednoznačný, srozumitelný a určitý; nepostačuje, jestliže účastník uvede, že náklady řízení „neúčtuje," „nežádá," apod."*[119] S tímto názorem, úplně nesouhlasím, protože si myslím, že se jedná o zbytečné formality a slovíčkaření. Jak udává ÚS je třeba u každého prohlášení, kterým se účastník vzdává svého práva na náhradu nákladů pohlížet k okolnostem a dikci prohlášení, aby byl zřejmý jeho obsah a účel.[120] Tudíž musí být soudu jasné, že se účastník svého práva na náhradu nákladů vzdává. V případě, že to není jasné, ÚS uvádí, že pokud si soud není jistý prohlášením, které účastník učinil, musí ho vést tak, aby vadu takového prohlášení odstranil podle § 43 OSŘ.

4.3.2 Rozhodování o nákladech řízení při použití opravných prostředků

O nákladech řízení nerozhodují jen soudy prvního stupně, protože náklady řízení nevznikají pouze před soudy prvního stupně, ale i před soudy, které rozhodují o opravných prostředcích. Každopádně se soud musí s takovými náklady vypořádat a podle § 224 OSŘ, záleží na meritorním rozhodnutí odvolacího nebo dovolacího soudu, jestli o nich bude rozhodovat odvolací (dovolací) soud nebo soud prvního stupně.

V rozsudku NS je uvedeno, že *„nárok na náhradu nákladů řízení má základ v procesním právu a vzniká teprve na základě pravomocného rozhodnutí soudu, které má v tomto směru konstitutivní povahu. Rozhodnutí o nákladech řízení (nárok*

---

[118] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 313
[119] DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 979
[120] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. ledna 2012, sp. zn. III. ÚS 3000/11

na náhradu nákladů řízení) je totiž jako procesní nárok zpravidla závislé na rozhodnutí ve věci samé; v takovém případě pak platí, že nenabude-li rozhodnutí ve věci samé právní moci, nelze hovořit ani o vzniku práva na náhradu nákladů řízení."[121] Na základě tohoto odůvodnění lze dovodit, že včasně podané odvolání proti hlavnímu výroku, má za následek suspenzivní účinek vůči celému rozhodnutí, a tedy i vůči výroku o nákladech řízení.

4.3.2.1 Odvolací řízení

V § 201 OSŘ, je uveden pouze jeden řádný opravný prostředek, kterým je odvolání. V § 224 odst. 1 OSŘ, je uvedeno, že ustanovení o nákladech řízení před soudem prvního stupně platí i pro řízení odvolací, což znamená, že o nákladech řízení rozhoduje odvolací soud v případě, že se u něj řízení končí. Pokud napadené rozhodnutí zruší a vrátí ho dalšímu řízení, nebude se náhradou nákladů řízení vůbec zabývat a nechá toto rozhodnutí na soudu prvního stupně. V případě, že odvolatel vezme v průběhu řízení odvolání zpět a způsobí tím zastavení řízení, rozhodne odvolací soud v souvislosti s § 146 odst. 2 OSŘ, o povinnosti tohoto odvolatele nahradit ostatním účastníkům náklady řízení, pokud jim nějaké vznikly v rámci tohoto řízení. V odvolacím řízení se odvolatelův úspěch posuzuje podle toho, čeho se v odvolání domáhal v kontrastu s tím, jak odvolací soud rozhodl.[122]

4.3.2.2 Dovolací řízení

V § 243c odst. 3 OSŘ najdeme úpravu náhrady nákladů dovolacího řízení, která stejně jako u odvolacího řízení znovu odkazuje na § 224 OSŘ, tudíž pro něj budou přiměřeně platit ustanovení, která platí před soudem prvního stupně. Dovolací soud tedy může o napadeném rozhodnutí ve věci samé rozhodnout tak, že ho zruší a věc vrátí k dalšímu řízení nebo ho změní v případě, že z dosavadních výsledků je možné o věci rozhodnout. V případě, že bude napadené rozhodnutí rušit, bude o nákladech řízení, a to včetně nákladů dovolacího řízení rozhodovat soud, kterému byla věc vrácena k dalšímu projednání. Pokud bude dovolací soud rozhodnutí měnit, nerozhoduje jen o nákladech dovolacího řízení, ale i o nákladech

---

[121] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007

[122] SVOBODA, Karel, Miroslav HROMADA, Jiří LEVÝ, David VLÁČIL, Šárka TLÁŠKOVÁ a Tomáš PIRK. *Náklady řízení*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0., s. 186

řízení soudů nižšího stupně. V případě, kdy dovolací soud dovolání odmítne, zamítne nebo zastaví dovolací řízení, bude dovolací soud rozhodovat jen o nákladech, které jsou spojeny s dovolacím řízením.[123]

V minulosti bylo možné v určitých případech podat dovolaní i proti samostatnému výroku o náhradě nákladů řízení. Tím se otevřela cesta pro NS, aby se mohl vyjádřit k rozsáhlé problematice nákladů řízení. Aby bylo dovolání přípustné, záleželo na výši nákladů řízení, které nebyly dovolateli odvolacími soudy přiznány, a nikoliv předmět řízení, což znamenalo, že dovolání bylo přípustné jen malému okruhu případů. *„Jestliže soudy nižších stupňů rozhodly, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před těmito soudy vedených, je pro posouzení, zda dovoláním napadenými výroky o nákladech řízení bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, určující výše nákladů řízení, jejichž náhradu takto dovolateli podle dovolání odepřely.“*[124] I přes tuto podmínku bylo v daném období vydáno mnoho významných rozhodnutí NS o náhradě nákladů řízení.

4.3.2.3 Rozhodování o nákladech řízení v případě žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost

Tyto žaloby patří stejně jako dovolání mezi mimořádné opravné prostředky, což znamená, že s jejich prostřednictvím může ze zákonem stanovených důvodů dojít k napravení nebo zvrácení pravomocného rozhodnutí. Obě tyto žaloby nemají ani suspenzivní, ani devolutivní účinek, ale v některých případech může soud odložit vykonatelnost napadeného rozhodnutí.[125] Někdy se stane, že proti stejnému rozhodnutí jsou podány obě žaloby. V takovém případě soud obě řízení spojí. Ale pokud bylo současně podáno i dovolání, musí soud řízení přerušit až do doby, než bude rozhodnuto o dovolání. Důvodem pro přerušení je, že o dovolání rozhoduje NS, který má v soudní soustavě vyšší postavení a autoritu.

V případě podání těchto žalob, už nepůjde o pokračování v původním řízení, ale o zcela nové projednání u soudu prvního stupně, který ve věci rozhodoval. Jejich zásadním rozdílem je, že žalobou pro zmatečnost se řeší závažná

---

[123] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2013 29 ICdo 34/2013
[124] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2013 29 ICdo 34/2013
[125] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 567

procesní pochybení a žalobou na obnovu řízení jsou řešeny možné nedostatky skutkových zjištění.

Pokud bylo rozhodnutí kvůli zmatečnosti zrušeno, nebo byla povolena obnova řízení, tak bude o nákladech řízení rozhodováno podle § 235i OSŘ. V tomto paragrafu je uvedeno, že soud v novém rozhodnutí rozhodne o náhradě nákladů původního řízení, i náhradě nákladů řízení o žalobě. O náhradě nákladů původního řízení rozhodovat nebude, pokud rozhodnutí po povolení obnovy nenahrazuje původní rozhodnutí. Pokud soud napadené rozhodnutí zruší a řízení zastaví, rozhodne kromě náhrady nákladů řízení, které vznikly žalobou, i o náhradě nákladů původního řízení.

4.3.3 Rozhodování o nákladech řízení podle páté části OSŘ

V odborné literatuře je uvedeno, že „*Řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, nepředstavuje ani sporné řízení, ani řízení nesporné, ale zvláštní druh řízení, které v sobě zahrnuje v různé míře prvky obou řízení.*“[126] Mezi prvky sporného řízení lze zařadit to, že se toto řízení zahajuje žalobou a osoba, která návrh podala se označuje jako žalobce. V řízení také platí zásada koncentrace. Mezi prvky nesporného řízení zase patří forma účastenství a přibrání účastníka do řízení usnesením soudu.

V těchto řízeních tedy soudy rozhodují o žalobách, které jsou směřovány proti pravomocným rozhodnutím správních orgánů v případech vycházejících ze soukromoprávních vztahů. V těchto sporech tedy soudy v občanském soudním řízení rozhodují jen v případě, že žalobce proti rozhodnutí správního orgánu využil všechny řádné opravné prostředky. V případě, že všechny řádné opravné prostředky nevyužil, bude tato žaloba nepřípustná. Žaloba musí být podána do dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu, není-li zákonem stanovena lhůta jiná.[127] Lhůta se může lišit např. ve věci náhrady vyvlastnění, kde je stanovena na pouhých

[126] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s.373

[127] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s.372

30 dní od právní moci rozhodnutí nebo u žaloby proti rozhodnutí o zamítnutí vkladu práva do katastru nemovitostí katastrálním úřadem.[128]

O rozhodování o nákladech řízení v páté části OSŘ nalezneme jen zmínku, a to v § 250l OSŘ, ve kterém je stanoveno, že pokud rozsudek nahrazuje alespoň z části rozhodnutí správního orgánu nebo pozbylo-li rozhodnutí správního orgánu, alespoň zčásti svou účinnost, bude soud rozhodovat o náhradě nákladů řízení znovu, pokud tyto náklady vznikly v řízení před správním orgánem a bylo o nich ve správním řízení rozhodnuto. Naštěstí můžeme v judikatuře, a to konkrétně v nálezu ÚS, nalézt úpravu rozhodování o nákladech řízení podle páté části OSŘ, která uvádí, že soud může při rozhodování o nákladech řízení podle páté části OSŘ aplikovat obecná ustanovení v první až čtvrté části OSŘ a vyloučen není ani § 23 ZŘS.[129]

4.3.4 Rozhodování o nákladech v nesporných řízeních

ZŘS sám přímo nerozděluje řízení na sporné a nesporné, ale v jeho § 2, je obsažen taxativní výčet řízení, které jsou v zákoně jmenovitě upraveny.[130] Jak již bylo uvedeno výše, tak pro ZŘS a OSŘ platí subsidiární vztah, což znamená, že se pro řízení, která jsou upravena v ZŘS, použije podpůrně OSŘ v případech, kdy nějaká konkrétní problematika není upravena v zákoně o ZŘS. V nesporných řízeních se na rozdíl od sporných řízení rozhoduje ve věci samé většinou usnesením a nikoliv rozsudkem. Rozsudkem je rozhodováno pouze u případů kde to zákon výslovně stanoví. Jedná se tak např. o věcí svéprávnosti, otázek osobního stavu nebo u prohlášení člověka za mrtvého. Nesporná řízení jsou často zahajována i bez návrhu, ale některá řízení lze zahájit pouze na návrh. Není zde důležitý jen zájem účastníků řízení, ale i zájem veřejný. V nesporných řízeních se uplatňuje zásada vyšetřovací, kdy si skutkový stav zjišťuje sám soud.

V případě nesporných řízení platí, že v řízeních, které je možné zahájit i bez návrhu nebo ve věcech statusových manželských a partnerských nebude mít žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení. Touto úpravou v ZŘS, je vyloučena odpovědnost účastníka za zastavení řízení a nemusí tedy hradit náklady řízení.

---

[128] Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 11. 2011 sp. zn.Cpjn 201/2011, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. Rc 2/2012
[129] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. března 2010, sp. zn. III. ÚS 3332/09
[130] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 359

Ačkoliv je možné, že soud ve výjimečném případě rozhoduje o přiznání náhrady nákladů řízení. Účastníkem nesporného řízení pro účely náhrady nákladů řízení může být i stát. Z toho vyplývá, že koná-li se řízení a nelze důvod tohoto řízení klást k tíži účastníkům řízení, ponese náklady řízení stát.[131] U zaviněných nákladů podle §147 OSŘ, odpovídají za zavinění nákladů účastníci řízení stejně jako tlumočníci, svědci nebo znalci, a tudíž nelze použít ustanovení o přičitatelné náhodě účastníka.

U řízení, které se zahajují výhradně na návrh je vyšetřovací zásada soudu snížena a je dán větší prostor aktivitě účastníků řízení než u řízení, které je možné zahájit bez návrhu. U těchto řízení se tedy uplatňují ustanovení z OSŘ, a platí zde obdobně jako u sporných řízení zásada, že účastník řízení odpovídá za výsledek řízení, a i za náklady řízení, které vzniknou státu. V případě, že bude mezi účastníky řízení reálný spor, bude možné posoudit jejich úspěch ve věci, ale pokud zde spor nebude, ponese si náklady řízení každý účastník sám.

V nesporných řízeních by tedy soud měl vždy posoudit neodůvodňují-li okolnosti případu přiznání náhrady nákladů řízení některému účastníku řízení a přihlížet i k jejich majetkovým a osobním poměrům. V ZŘS jsou náklady řízení upraveny napříč celým zákonem a u každého řízení samostatně. Pokud u daného řízení upraveny nejsou, použije se obecná úprava podle § 23 ZŘS.

4.3.4.1 Rozhodnutí o nákladech v řízení o pozůstalosti

Řízení o pozůstalosti končí, jakmile rozhodnutí o dědictví nabude právní moci. O dědictví se rozhoduje výhradně usnesením. Právní moc rozhodnutí, ale nevytváří překážku *rei iudicatae* pro osoby, které se chtějí domáhat v nalézacím řízení sporném svého dědického práva.[132]

Jak již bylo uvedeno výše, tak mezi náklady řízení o pozůstalosti patří odměna notáře za všechny jeho úkony jako soudního komisaře, hotové výdaje a pokud je notář plátcem daně, tak i náhrada za daň z přidané hodnoty. Tyto náklady platí notáři povinní účastníci pozůstalostního řízení. V případě že pasiva dědictví převyšují aktiva, půjde o předlužené dědictví a tyto náklady bude platit stát.

---

[131] *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074002977., s. 47

[132] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 413

Náklady, které vzniknou účastníkům řízení o pozůstalosti si podle zájmové zásady bude platit každý účastník podle toho, jak mu vznikají. Tudíž obecně nebude náhrada nákladů v řízení o pozůstalosti náležet žádnému z účastníků. Ve zvláštních případech podle okolností případu a z důvodů hodných zvláštního zřetele, může notář účastníku řízení přiznat náhradu nákladů řízení, a to proti všem nebo jen některým účastníkům řízení, pokud tyto náklady byly potřebné k bránění nebo uplatňování práva.[133]

4.3.5 Rozhodování o nákladech vykonávacího řízení

Výkon rozhodnutí přichází na řadu, až když povinný v určité lhůtě nesplnil povinnost uloženou mu exekučním titulem. O nákladech vykonávacího řízení se rozhoduje už při nařízení exekuce, což je proti nalézacímu řízení rozdíl, protože v něm se o nákladech řízení většinou rozhoduje, až v rozhodnutí, kterým se řízení končí. V § 270 odst. 1 OSŘ, je uvedeno, že spolu s nařízením výkonu rozhodnutí soud uloží i povinnost k náhradě nákladů výkonu rozhodnutí, aniž stanoví lhůtu k jejich zaplacení.

U případů, kde je vymáháno peněžité plnění platí, že *„Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí se zde tedy stává pro náklady řízení exekučním titulem a přisouzené náklady řízení budou vymáhány zároveň s pohledávkou oprávněného, pro kterou je výkon rozhodnutí nařizován.“*[134] Pokud nepůjde o peněžité plnění bude se postupovat podle speciálního ustanovení § 339 od. 2 OSŘ, ve kterém je uvedeno, že pokud byly oprávněnému přiznány i náklady výkonu rozhodnutí uvede v návrhu na výkon rozhodnutí, jakým způsobem má být jeho pohledávka na nákladech řízení uspokojena. V případě zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí soud postupuje podle § 271 OSŘ, a rozhodne o náhradě nákladů řízení vzniklých v souvislosti výkonem rozhodnutí, podle důvodu, kvůli kterému k zastavení řízení došlo. Soud tedy bude rozhodovat o míře procesního zavinění a může se i stát, že uloží oprávněnému vrátit povinnému náklady výkonu rozhodnutí, které mu už zaplatil.[135]

---

[133] WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1., s. 414

[134] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 403

[135] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6., s. 404

5 Odlišnost české a rakouské úpravy na náhradu nákladů řízení

Náklady řízení jsou v Rakousku, stejně jako v České republice, upraveny ve více právních předpisech. Úpravu soudních poplatků můžeme nalézt v zákoně o soudních poplatcích Gerichtsgebührengesetz. (dále jen „GGG") Výše soudních poplatků v Rakousku závisí, stejně jako v České republice, na hodnotě předmětu řízení. Odměna advokáta je zase upravena v zákoně o advokátním tarifu Rechtsanwaltstarifgesetz. (dále je, „RATG") Nesporná řízení jsou, stejně jako v ČR upravena ve zvláštním zákoně, kterým je Außerstreitgesetz. (dále jen „AußStrG")

Nejdůležitějším právním předpisem je však zákon o civilním procesu neboli Zivilprozessordnung (dále jen „ZPO"), který je centrální procesní zákoník pro soudní spory a nároky, které vyplývají ze soukromého práva. Tento zákoník z roku 1895, který platil až do roku 1950 i na našem území,[136] v § 41, stanovuje, že náklady řízení bude ve sporu hradit neúspěšná strana v rozsahu, ve kterém byly tyto náklady účelné a nezbytné. V Rakousku tedy stejně jako u nás platí zásada úspěchu ve věci a tedy *„loser pays all"* (viz oddíl 5.2)

5.1 Náklady řízení v Rakouské republice

Náklady řízení plní v Rakousku stejně jako u nás funkci preventivní. Mají tedy na starost zamezit zbytečným soudním řízením, protože ztráta peněžních prostředků v důsledku negativního výsledku sporu je velmi nepříjemná. Výše nákladů řízení, závisí na hodnotě předmětu řízení, a platí tedy, že čím vyšší částka je předmětem sporu, tím vyšší budou náklady řízení.[137] Náklady řízení, které vznikají v průběhu řízení si průběžně hradí strany sporu samostatně[138] a náhrada těchto nákladů přichází v úvahu, až v případě pravomocného skončení sporu.

---

[136] *Justice stále vychází z rakouského kodexu z 19. století* [online]. 2016 [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: https://ceskapozice.lidovky.cz/tema/justice-stale-vychazi-z-rakouskeho-kodexu-z-19-stoleti.A160419_234518_pozice-tema_lube

[137] Wagner. Rechtsprobleme der Fremdfinanzierung von Prozessen (I). Juristische Blätter, 2001, s. 416.

[138] Rechberger a Kodek. In Blanpain, Colucci a Taelman (eds.). International Encyclopedia of Laws. Civil Procedure. Austria, Kluwer Law International, 2005, s. 66.

5.1.1 Soudní poplatek

Mezi hlavní náklady řízení patří soudní poplatek, který představuje náklady soudu. Tento poplatek upravuje GGG, kde je stanoveno, že u sporů, jejichž předmět řízení přesahuje 350 000 € je soudní poplatek stanoven fixně na 6300 €. U sporů, kde je hodnota předmětu řízení nižší než tato částka, se soudní poplatek vypočítává jako 1,2 % z hodnoty sporu a k tomu se přičítá paušální částka 2100 €.[139] Tato fixní částka je poměrně vysoká a brání zatěžování soudů. Působí tedy hlavně preventivně vůči zbytečným podáním.

5.1.2 Náklady právního zastoupení

Rakousko jako samosprávní celek je organizován pomocí spolkových zemí, tzn. že jednotlivé spolkové země mají vlastní advokátní komoru. Určitým nadřazeným, zastřešujícím orgánem je tzv. Rechtsanwaltskammertag, neboli rakouská spolková advokátní komora. Jak již bylo uvedeno výše, odměna advokátů je upravena v RATG, v případě, že se advokát s klientem nedomluví na sjednané odměně. Tento zákon také stanoví, kolik neúspěšná strana zaplatí straně úspěšné za náklady právního zastoupení. Odměna advokáta závisí na hodnotě sporu, délce ústních jednání ve věci a kvantitě a povaze úkonů, které advokát za řízení vykoná.[140] Právní zastoupení není povinné v řízeních před okresními soudy, pokud předmět řízení nebudu vyšší než 5000 €.

Výše nákladů za právní zastoupení, je závislá na písemném vyčíslení stran dle § 52 odst. 1 ZPO. V případě, že proti tomuto vyčíslení nepodá žádný z účastníků námitky. Soud o těchto nákladech, které musí být účelně vynaloženy, rozhodne dle § 54 ZPO.

5.2 Náhrada nákladů v Rakouské republice

Jak již bylo uvedeno výše, tak i v Rakousku ve sporném řízení platí zásada úspěchu ve věci. Z toho vyplývá, že náklady řízení jako soudní poplatky, náklady

---

[139] HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-087-6., s. 67

[140] HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-087-6., s. 68

za dokazování, odměnu advokáta atd., bude hradit strana, která byla ve sporu neúspěšná. Neúspěšná strana bude dále hradit i náklady, které vznikly v souvislosti s činností znalců nebo výslechem svědků. U nákladů v řízení o opravných prostředcích před soudy dalších stupňů hradí, ve smyslu § 50 ZPO, náklady řízení také neúspěšný účastník řízení. V případě, že strana spor vyhraje jen z části, budou náklady započteny, nebo je budou účastníci sdílet poměrně.

Ze zásady úspěchu ve věci existují v Rakousku některé výjimky. První je u opravných řízení, kde náklady řízení hradí účastník, který byl před soudem nejvyššího stupně úspěšný, a to bez ohledu na to, zda měl, či neměl úspěch i před soudy nižších stupňů.[141] Druhá je u obnovy řízení, kdy dle § 154 a § 397 ZPO, náklady řízení hradí účastník, který návrh na obnovu řízení podal, a to bez ohledu na úspěch ve věci. Třetí výjimka je stejně jako v České republice u separace nákladů řízení dle 48 § ZPO, v případě, že některý z účastníků naruší průběh soudního řízení tím, že např. zmešká stanovenou lhůtu. Výše náhrady bude v tomto případě určena dle § 273 ZPO. Poslední výjimka nastává v okamžiku, kdy byla podána žaloba a žalovaný k tomu nezavdal příčinu, poté může být soudem uložena náhrada nákladů řízení žalující straně i v případě, že měla ve věci plný úspěch.[142] Toto ustanovení je stejné jako § 143 v OSŘ.

U nesporných řízeních se česká a rakouská úprava nákladů řízení liší v tom, že dle § 78 odst. 2 AußStrG, zásadní roli při náhradě nákladů řízení hraje výsledek řízení, kterého jedna strana proti druhé dosáhla. Tudíž i v nesporných řízeních platí v Rakousku zásada úspěchu ve věci. V tomto ustanovení je přímo stanoveno, že na náklady nezbytné pro uplatnění nebo bránění práva se hradí úspěšné straně stranami neúspěšnými, které sledovaly protichůdné zájmy.[143] Avšak z této zásady existuje v nesporném řízení mnoho výjimek, nebo od ní lze odpustit z důvodu spravedlnosti.

5.3 Srovnání obou úprav na náhradu nákladů řízení

Jak již bylo uvedeno výše, rakouský soudní řád platil do roku 1950 i v České republice. Přesto, že už u nás přes 70 let neplatí, nikdy se z něj nepřestalo vycházet,

[141] HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-087-6., s. 77
[142] § 45 RGBl. Nr. 113/1895, Zivilprozessordnung
[143] § 78 odst. 2., BGBl. INr. 111/2003, Außerstreitgesetz

a stále tedy ovlivňuje civilní proces v České republice. Nutno podotknout, že autorka článku, A. Winterová, o této blízkosti obou soudních řádů, ve své knize, přikládá náhradě nákladů řízení stále i funkci sankční, která se v rakouské literatuře vůbec neobjevuje. Funkce sankce se náhradové povinnosti v Rakousku přikládala spíše v minulosti. Dle mého názoru jsou hlavní funkcí náhradové povinnosti reparace a prevence, nikoli sankce.

Prvním důležitým rozdílem je, že v případě opravného řízení před soudem nejvyššího stupně, náklady řízení hradí úspěšný účastník tohoto řízení, bez ohledu na úspěch v předchozích řízeních. Další významný rozdíl je u obnovy řízení, kdy náklady řízení obnoveného řízení hradí účastník, který obnovu zavinil, a to bez ohledu na jeho úspěch ve věci. Tyto výjimky ze zásady úspěchu jsou poněkud zajímavé a jejich použití mi přijde ne úplně spravedlivé. Jinak se podoba úpravy náhrady nákladů řízení velmi podobá úpravě České republiky.

Za nejdůležitější rozdíl však považuji, že se v rakouském nesporném řízení užívá zásada úspěchu ve věci, která je i přímo zakotvena v § 78 AußStrG, tedy v zákoně o nesporných řízeních. Osobně považuji za správné, že je v Rakousku zásada úspěchu ve věci stanovena i v zákoně o nesporných řízeních. Sice ji nelze vždy použít a existuje z ní několik výjimek, ale je to podle mě správné řešení. V České republice platí mezi OSŘ a ZŘS vztah subsidiarity, a tudíž se může užít aplikační přednosti OSŘ. (viz oddíl 4.2)

Na závěr této části bych rád uvedl, že v obou zmíněných zemích je možné se proti vzniku nákladů soudního řízení pojistit. Toto pojištění beru jako velice výhodné vzhledem k tomu, že náklady řízení občas nepředstavují úplně malé částky.

6. Závěr

Tato předložená diplomová práce, pojednávající o rozhodování o nákladech řízení v civilním procesu, se zabývala celkovou problematikou nákladů řízení se zaměřením na náhradu nákladů, se kterou je rozhodování o nákladech řízení spojeno. Kapitoly jsem zvolil úměrně k rozsahu práce a snažil se obsáhnout vše podstatné. Práce je tvořena čtyřmi hlavními částmi, které na sebe plynule navazují. Po úvodních slovech bylo v první části práce pojednáno o funkci a druzích nákladů řízení. Byla zde vysvětlena daná problematika a uvedeny příklady, které detailně popisovaly jednotlivé náklady. Druhá část byla věnována aktuální právní úpravě, která se přímo vztahuje k problematice nákladů řízení a byla využívána i v rámci ostatních částí. V této části jsem se rozhodl zaměřit jen na vybrané právní předpisy, které mě něčím oslovily, protože popsat všechny právní předpisy by bylo zbytečně zdlouhavé a neúčelné. Ve třetí části práce, jsem se již plně věnoval náhradě nákladů řízení, a to jak řízení sporného, tak i nesporného. V této části jsem se zaměřil i na nejdůležitější část mé práce jež bylo rozhodování o nákladech řízení. Popsal jsem proces rozhodování o nákladech řízení před soudy prvního stupně a rozhodování o nákladech v rámci opravných prostředků. Posledním, ne již tak obsáhlým, tématem byla odlišnost české a rakouské úpravy na náhradu nákladů řízení. Snažil jsem se porovnat právní úpravy daných států a nalézt, i když jen drobné, odlišnosti. Jak jsem v této části zmínil má Česká republika a Rakousko historicky poměrně hluboké kořeny, které se prolínají i právními úpravami a ovlivňují se navzájem dodnes. Za nejdůležitější odlišnost rakouské úpravy, považuji aplikaci zásady úspěchu ve věci v nesporném řízení a její přímé zakotvení v zákoně, který je těmto řízením věnován. Tato část práce měla sloužit hlavně ke komparaci vývoje právní úpravy zemí, které sdílejí společné hranice a v minulosti byly součástí jedné monarchie. Mohla by také sloužit pro případnou inspiraci, v případě, že by bylo třeba aktuální právní úpravu v České republice měnit.

Při zpracovávání této diplomové práci jsem čerpal z velkého množství důvěryhodných zdrojů. Nejdůležitějším zdrojem byla judikatura Nejvyššího a Ústavního soudu, ale využil jsem i judikaturu soudů vrchních, krajských a okresních. Dále jsem čerpal z odborné literatury, která mě velice pomohla, ale také z publikací právní povahy, webových stránek a závěrečných vysokoškolských prací. V poslední části jsem používal i cizojazyčné zákony a publikace, což beru

jako přínos pro tuto práci. Všechny tyto zdroje jsem zvolil hlavně z důvodu větší pestrosti, a abych získal více informací na mnou kladené otázky a vytvořil si tak ucelenější pohled na celkovou práci.

Celkový ráz práce je spíše popisný a plně věnující se danému tématu. Za jakýsi rušivý element, který však doplňuje jednotlivé části o kus autenticity a dokáže více přiblížit danou problematiku, můžeme považovat využití příkladů.

Celkovou práci provázelo více typů metod zkoumání. Snažil jsem využít metodu analytickou, která mi pomáhala v třídění jednotlivých jevů nebo procesů na prvky nebo části s cílem odhalit jejich vzájemné vztahy. Jako druhou metodu jsem si zvolil metodu pozorovací, kterou jsem využíval hlavně při čtení rozsáhlé judikatury. Třetí metoda byla zvolena hlavně díky poslední části textu, která je zaměřena na porovnávání odlišností dvou různých zemí, a proto jsem využil i metodu komparativní.

I přes to, že byla tato práce velmi náročná, byla pro mě inspirativní a přínosná. Pokud bych se měl zamyslet, čím bych ještě práci ozvláštnil nebo doplnil, snažil bych se více zaměřit na poslední kapitolu, která porovnává náhradu nákladů řízení v České a Rakouské republice. Jinak bych práci nechal ve stejném znění.

Resumé

The thesis deals with the issue of court decisions on costs of civil proceedings. It is a special part of civil procedural law that is still neglected by the public.

The work is divided into four parts. The first part of the thesis deals with the function, purpose and types of proceedings costs. The issue was explained, and examples were given, describing the individual costs in detail. The second part was dedicated to the current legislation, which is directly related to the issue of proceedings costs and it was used in other chapters. In this part, I decided to focus only on selected legislations that appealed to me, because describing all legislations would be unnecessarily lengthy and ineffective. The third part of the thesis is fully devoted to the reimbursement of proceedings costs, both litigation and uncontested proceedings. Deciding on the costs of proceeding in the third part is also considered crucial for this thesis. The processes of deciding the costs of the proceedings before the courts of first instance and deciding on the costs of appeal courts are also described there.

The last, not so extensive, part was to compare between the Czech and Austrian regulations for the reimbursement of costs. Comparison of the legal regulations of both states was made with only minor differences found. As it was mentioned in this section, the Czech Republic and Austria have historically relatively deep roots, which are intertwined with legal regulations and still influence each other today. The most important difference of the Austrian legislations is the application of the principle of success in uncontested proceedings and its direct enshrinement in the law which deals with uncontested proceedings. The final part of the work also serves as comparison of the development of legislation in countries that share common borders and in the past were part of one monarchy. It could also serve as a possible inspiration, if the current regulation in the Czech Republic was to be changed.

On the whole, the thesis was supported by several types of research methods. Analytical method was used to classify individual phenomena or processes into elements or parts in order to reveal the interrelationships.

The second applied method was observational, which was used mainly when reading extensive case law. Lastly the comparing was used when differences of the

two countries in the last part of the text. Specific examples were used throughout the thesis, when approaching the selected issues.

7. Seznam použitých zdrojů

1. Seznam literatury

Odborná literatura:

- DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.
- HAMUĽÁKOVÁ, Klára, Jana KŘIVÁČKOVÁ a Renáta ŠÍNOVÁ. *Civilní proces: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-248-3.
- HAVLÍČEK, Karel, ed. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k ...* Praha: Havlíček Brain Team, 2014. k §137. ISBN 978-80-8710-951-9.
- HORA, Václav, SPÁČIL, Jiří, ed. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Klasická právnická díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-540-3.
- HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-087-6.
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-366-4.
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-372-5.
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-366-4.
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-375-6.
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k ...* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-378-7.
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-080-7.
- SVOBODA, Karel. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-673-9.

- SVOBODA, Karel, Miroslav HROMADA, Jiří LEVÝ, David VLÁČIL, Šárka TLÁŠKOVÁ a Tomáš PIRK. *Náklady řízení*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0

- VEČEŘA, Jiří. *Zákon o soudních poplatcích a předpisy související: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-875-8.

- WALTR, Robert. *Zákon o soudních poplatcích a předpisy související: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-435-3.

- WINTEROVÁ, Alena, a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-726-3., s. 220–222

- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5.

- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-298-1.

- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-437-4.

- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-538-8.

- Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7.

Cizojazyčná literatura:

- Wagner. Rechtsprobleme der Fremdfinanzierung von Prozessen (I). Juristische Blätter, 2001

- Rechberger a Kodek. In Blanpain, Colucci a Taelman (eds.). International Encyclopedia of Laws. Civil Procedure. Austria, Kluwer Law International, 2005

Odborné články:

- PULKRÁBEK, Zdeněk. Zásada úspěchu – novinky v rozhodování o nákladech řízení. Bulletin advokacie, 2019, roč. 2019, č. 1-2, s. 34-37. ISSN 1210-6348
- COUFALÍK, Petr. Náhrada nákladů řízení v oblasti věcných práv v aktuální judikatuře NS, Bulletin advokacie 10/2017
- BÍLÝ, Martin. Předžalobní výzva – důsledky a problémy, Právní rozhledy 3/2014
- LAVICKÝ Petr. Účelnost nákladů spojených se zastupováním advokátem, Právní fórum 5/2012

2. Seznam internetových zdrojů

- Finanční gramotnost [online]. Ministerstvo financí: mfcr, 2014 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/reseni-sporu/soudni-rizeni/naklady-rizeni
- Justice stále vychází z rakouského kodexu z 19. století [online]. 2016 [cit. 2021-03-26]. Dostupné z:https://ceskapozice.lidovky.cz/tema/justice-stale-vychazi-z-rakouskeho-kodexu-z-19-stoleti.A160419_234518_pozice-tema_lube
- Mediace [online]. JUDr. Jana Medková [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.kurzymediace.cz/mediace/kdo-je-mediator/
- Nesporné řízení [online]. Petr Lavický, JUDr., 2020 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: zakon-o-zvlastnich-rizenich-soudnich---judr--petr-lavicky--ph-d-
- Odlišnosti – Advokátní odměny [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/pro-advokaty/aktuality/advokatni_odmeny.docx
- *Odměna advokáta a způsoby jejího určení* [online]. Advokátní kancelář MaurLegal: MaurLegal, 2016 [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: https://www.maurlegal.cz/cs/poradna/prakticke-rady-a-zkusenosti/odmena-advokata-a-zpusoby-jejiho-urceni/a-39/
- *Soudní poplatky* [online]. 2021 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-549
- *Usnesením představenstva ČAK č. 1/1997* [online]. 1996 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=385
- *Zásada úspěchu* [online]. Bulletin-advokacie, 2019 [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/zasada-uspechu-novinky-v-rozhodovani-o-nakladech-rizeni

3. Seznam právních předpisů

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., *Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky*
- Vyhláška č. 37/1992 Sb., Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
- Vyhláška č. 177/1996 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)
- Vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)
- Vyhláška č. 484/2000 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníků advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 504/2020 Sb. o znalečném
- Vyhláška č. 589/2020 Sb., o změně sazby náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad
- Zákon č. 7/2009 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákon
- Zákon č. 48/1997 Sb., Zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
- Zákon č.89/2012 Sb., občanského zákoníku
- Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
- Zákon č. 202/2012 Sb., Zákon o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci)
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
- Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 296/2017 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích
- Zákon č. 396/2012 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákon č. 549/1991 Sb., České národní rady o soudních poplatcích
- Zákon č. 586/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmů

Cizojazyčné právní předpisy:

- RGBl. Nr. 113/1895, Zivilprozessordnung
- BGBl. Nr. 189/1969, Rechtsanwaltstarifgesetz
- BGBl. Nr. 501/1984, Gerichtsgebührengesetz
- BGBl. INr. 111/2003, Außerstreitgesetz

4. Seznam použité judikatury

Ústavní soud:

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. května 2001, sp. zn. III. ÚS 727/2000
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. října 2001, sp. zn. II. ÚS 444/01
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. dubna 2003, sp. zn. II. ÚS 563/01
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. února 2004, sp. zn. I. ÚS 672/03
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. prosince 2008, sp. zn. I. ÚS 315/07
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. února 2009, sp. zn. I. ÚS 92/08
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. března 2010, sp. zn. III. ÚS 3332/09
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7. září 2010, sp. zn. I. ÚS 2502/10
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. října 2010, sp. zn. II. ÚS 622/10
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. listopadu 2010, sp. zn. IV. ÚS 2738/10

- Nález Ústavního Soudu ČR ze dne 14. září 2011, sp. zn. I. ÚS 3698/10
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. ledna 2012, sp. zn. III. ÚS 3000/11
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. května 2012, sp. zn. II. ÚS 3011/11
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. října 2014, sp. zn. II. ÚS 2417/13
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18. května 2015, sp. zn. I. ÚS 4047/14
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. července 2016, sp. zn. I. ÚS 2178/15
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 23. srpna 2007, sp. zn. III ÚS 791/07
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 23. října 2012, sp. zn. II. ÚS 2560/12 #1

Nejvyšší soud:

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. května 1967, sp. zn. 6 Cz 74/67
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. dubna 1984, sp. zn. 1 Cz 15/84
- Rozsudek Nejvyšší soudu ČR ze dne 31. října. 2001, sp. zn. 28 Cdo 1525/2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. září 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2015, sp. zn. 33 Cdo 498/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. srpna 2016, sp. zn. 21 Cdo 3918/2015
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. července 2018, sp. zn. 28 Cdo 5099/2017
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze 17. června 1998, Cpjn 19/98

- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. Cpjn 201/2011, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. Rc 2/2012
- Usnesení Nejvyšší soud ze dne 8. srpna 2001, sp. zn. 28 Cdo 1243/2001
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2013 29 ICdo 34/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2014 sp. zn. 21 Cdo 1940/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. srpna 2014, sp. zn. 22 Cdo 585/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. února 2015, sp. zn. 29 Cdo 4388/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. září 2015, sp. zn. 29 Cdo 170/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. října 2015, sp. zn. 28 Cdo 5183/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. listopadu 2015, sp. zn. 22 Cdo 2382/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. prosince 2015, sp. zn. 22 Cdo 2482/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. května 2016, sp. zn. 32 Cdo 5256/2015

Ostatní soudy:

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. února 2014, sp. zn. 1 Co 524/2013
- Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. května 1999, sp. zn.16 Co 69/98

5. Vysokoškolské práce:

- BALCAROVÁ, Anna, Rigorózní práce, Náklady civilního soudního řízení, Brno, 2017
- BEČVÁŘ, Petr. Náklady civilního soudního řízení. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta.
- CÍSAŘOVÁ, Anna. Náklady civilního řízení. Brno, 2018. Rigorózní práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta.
- FILIPOVÁ, Tereza. Rozhodnutí soudů o nákladech řízení v civilním procesu. Praha, 2012. Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta.
- SRBOVÁ, Gabriela. Náklady civilního řízení – rozhodování o jejich přiznání a jejich výši. Praha, 2018. Rigorózní práce. Univerzita Karlova
- PÍSAŘÍKOVÁ, Markéta. Náklady civilního soudního řízení. Praha, 2017. Disertační práce. Univerzita Karlova. Univerzita Karlova. Právnická fakulta.
- ŠKODOVÁ, Jitka. Náklady civilního soudního řízení. Praha, 2015. Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta.

<u>Tabulky:</u>

Tabulka 1 - Sazba mimosmluvní odměny (§ 7 AT) 20
Tabulka 2 - § 13 odst. 1 NT 24

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou rozhodování o nákladech řízení v civilním procesu. Jde o zvláštní část občanského práva procesního, která je veřejností stále opomíjena, přestože o nákladech řízení musí být téměř v každém případě rozhodnuto. Práce je členěna na čtyři části. První část se zaměřuje na pojem, funkci a druhy nákladů řízení. V další části je popsána část právní úpravy nákladů řízení. Třetí část se zaměřuje na náhradu nákladů řízení, a je zde i do hloubky zpracováno rozhodování o nákladech řízení. Na konci práce je provedena komparace odlišnosti české a rakouské úpravy náhrady nákladů řízení. Cílem práce bylo poodkrýt tuto problematiku nejen za pomoci zákonů, judikatury a odborné literatury, ale i v podobě příkladů, které do problematiky vnáší lidský faktor. Práce se ubírá vesměs popisným stylem s částmi subjektivně zabarvených komentářů, na jejichž aplikaci byla použita metoda zkoumání opírající se o kvalitativní metodu, jejímž cílem je odkrýt význam daných informací.

Klíčová slova: civilní proces, náklady řízení, náhrada nákladů řízení, rozhodování o nákladech řízení

Abstract

The thesis deals with the issue of court decisions on costs of civil proceedings. It is a special part of civil procedural law that is still neglected by the public, although the costs of the proceedings must be decided in almost every case. The thesis is divided into four parts. The first part focuses on the concept, function and types of the procedural costs. The next part deals with the description of the legal regulation of costs. The third part focuses on the reimbursement of costs, and it also elaborates on the decision-making on the costs of the civil proceedings. The final part of the work offers a comparison of the differences between the Czech and Austrian regulation of the reimbursement of the proceedings' costs. The aim of the work was to reveal this issue not only with the aid of law, case law and professional literature, but also through the form of examples bringing the human factor to the issue. The work follows a generally descriptive style with parts of subjectively colored comments, which use is based on the qualitative research method, with the aim revealing the meaning of the information.

Key words: Civil procedure, Costs of civil proceedings, Reimbursement of the civil proceedings costs, Decision on the reimbursement of the civil proceedings costs,